

Detektiv

letu II
številka 2
maj 2000

Dnevi varstvoslovja

Franc B. Hudarin

Visoka policijsko-varnostna šola bo organizirala strokovno srečanje svojih diplomantov in drugih, ki se ukvarjajo s problemi varnosti pod imenom Dnevi varstvoslovja. Srečanje bo od 1. do 3. junija na Bledu, organizatorji pa pričakujejo poleg 50 referentov in voditeljev delavnic ter okroglih miz še precejšnje število drugih udeležencev, ki jih tematika zanima.

Srečanje bo potekalo v več sekcijah, tako da bo zajet celoten spekter varstvoslovja. Splošnovarnostno sekcijo bo vodil **dr. Andrej Anžič** in v njenem okviru bo predstavljene osem referatov; **mag. Anton Dvoršek** bo vodil kriminalistično in kriminološko sekcijo, ki ima 12 referentov, med njimi tudi **Draga Kosa** z referatom Kriminal v Sloveniji ali Slovenija v kriminalu.

nadaljevanje na naslednji strani

V TEJ ŠTEVILKI

- Podatkovne zbirke na CDR: FiPO, IPIS, iBON, PIRS
- Sumljivi žigi
- Cene detektivskih storitev

PRILOGA

- Detektiv – pooblaščenec stranke...
- Kodeks detektivske etike – javna razprava
- Zavarovanje detektivskih storitev

Pravilnik o vročanju sodnih pošiljk

Niko Jurišič

V Uradnem listu številka 32 z dne 13.4.2000 je objavljen **Pravilnik o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati osebe za opravljanje vročanja in o pravilih za njihovo delovanje**, in obrazci ter skice, ki so sestavni del tega pravilnika. Ker je med detektivi veliko zanimanja za to dejavnost objavljamo besedilo pravilnika brez prilog (skic obrazcev) tudi v tej številki Detektiva. Ta pravilnik je za detektive pomemben, saj kar v nekaj členih posebej opredeljuje pristojnosti detektivov in detektivskih družb pri vročanju (3., 13. in 17. člen) ter upravičenost do nagrade in do povrnitve potnih in drugih dejanskih stroškov (14. člen). Po razgovoru s pristojnimi na Ministrstvu za pravosodje morajo detektivi, ki želijo pridobiti dovoljenje za opravljanje dejavnosti vročanja, k pisni vlogi priložiti tudi 'Potrdilo' Detektivske zbornice, da so aktivni člani zbornice z licenco številka ____, in eno osebno fotografijo (velikosti kot za nove osebne izkaznice).

Tokrat le osem kandidatov

Niko Jurišič

Pomladanski rok za opravljanje preizkusa znanja za pridobitev licence detektiva je 31. 5. 2000.

V Evidenci kandidatov za detektiva je bilo 14 kandidatov, ki so bili prijavljeni v letih 1998 in 1999 (s plačanim pristopnim deležem), in 16 novih kandidatov. Vsem kandidatom smo poslali Program preizkusa znanja, prijavnice in potrebna navodila. Odziv je dokaj skromen, saj se je dejansko prijavilo le 8 kandidatov (štirje ponavljajo, štirje pa so novi).

Upravni odbor Detektivske zbornice Republike Slovenije je sklenil, da bodo morali vsi kandidati, ki bodo izpolnjevali vse formalne pogoje za pridobitev licence, pred izdajo Sklepa o podelitvi licence urediti svoj status pri pristojnih organih. Na ta način bodo odpravljeni morebitni problemi z nezdržljivostjo dejavnosti, dela na črno ipd.

Dnevi varstvoslovja

Franc B. Hudarin

nadaljevanje s prejšnje strani

Dr. Darko Maver bo predstavil referat 'Problemi in dileme pri vključevanju novih preiskovalnih metod in sredstev v kriminalistično prakso', **mag. Matjaž Kotnik** pa bo pojasnil pojem Bioterorizem. Delo splošne policijske sekcije bo usmerjal **mag. Branko Lobnikar**, med zanimivejšimi temami pa bo Myers-Briggs indikator temperamenta: razlike med policijskimi in nepolicijskimi študenti, ki ga bosta predstavila

mag. Branko Lobnikar in **ddr. Milan Pagon**.

Osem referatov bo tudi v zasebno-varnostni sekciji, za katero je zadolžen **dr. Tomaž Čas**. **Ilija Dražič** in **Andrej Dvoršak** sta pripravila referat o problematiki nadzora nad zasebnimi varnostnimi agencijami in zasebnimi detektivi, kjer bo poudarek zlasti na delu PU Koper. Zagotovo bo zanimiv tudi polemični referat Upravičenost do poimenovanja

zasebno-varnostnih služb za 'zasebno policijo', ki ga je pripravil **dr. Tomaž Čas**.

Dr. Gorazd Meško bo vodil penološko sekcijo, kjer je najavljenih pet referatov, poleg tega pa je predvidena tudi delavnica z naslovom Uvod v mednarodno zaščito beguncev in tri okrogle mize: Policija in begunci ter prosilci azila, Varstvoslovje kot znanstvena disciplina in Kriminalisti med tnalom enotne policije in nakovalom politike.

Udeležbo na dnevih varstvoslovja lahko prijavite neposredno na Visoki policijsko-varnostni šoli na Kotnikovi 8 v Ljubljani.

Detektivi in odvetniki

Niko Jurišič

V Pravni praksi – časopisu za pravna vprašanja z dne 20. 4. 2000 je izšel prispevek avtorjev dr. Tomaža Časa in Štefana Gostiča z naslovom Detektiv – pooblaščenec stranke za zbiranje in posredovanje podatkov. Z dovoljenjem uredništva Pravne prakse in obeh avtorjev ga v celoti ponatiskujemo v tokrtani Prilogi našega glasila. V strokovni in širši javnosti se v zadnjem času poraja vedno več vprašanj o funkciji in pristojnostih detektivov v nekaterih sodnih postopkih, o upravičenosti do zbiranja in posredovanja podatkov, upravičenosti do nagrade, o strankini upravičenosti do povrnitve stroškov, nastalih zaradi najema detektiva, in podobno. Ta prispevek poskuša odgovoriti na navedena vprašanja in tako odpraviti

zgoraj zastavljene dileme ter na kratko pojasniti vsebino detektivske dejavnosti oz. detektivskega poklica, upravičenost detektiva do zbiranja in posredovanja podatkov ter nezdržljivost te dejavnosti z drugimi dejavnostmi, in o zastopanju stranke s strani detektiva. Gre za pet sklopov:

- Detektivstvo kot nov poklic;
- Zakaj detektivova upravičenost do zbiranja podatkov;
- Detektiv kot uporabnik podatkov iz zakonsko urejenih zbirk osebnih podatkov;
- Način pridobivanja podatkov iz zbirk osebnih podatkov;
- Zastopanje in nezdržljivost dejavnosti.

Zavarovanje poklicne odgovornosti

Niko Jurišič

Zaradi zanimanja detektivov za zavarovanje poklicne odgovornosti izvajalcev detektivske dejavnosti je Zavarovalnica Triglav d.d. v sodelovanju z Detektivsko zbornico pripravila pogoje za zavarovanje te dejavnosti. Po teh pogojih, ob upoštevanju Zakona o detektivski dejavnosti in aktov zbornice, vsem zavarovancem (izvajalcem detektivske dejavnosti) zavarovalnica jamči za škodo, ki jo proti njim uveljavljajo naročniki detektivskih storitev ali tretje osebe, zaradi napake, opustitve ali kršitve dolžnosti, ki jih je s sklenitvijo pogodbe o detektivski storitvi prevzel zavarovanec in za katero je zavarovanec odgovoren. Škoda, ki jo krije zavarovalnica, lahko nastane zaradi poškodovanja oseb, poškodovanja stvari, krita pa je tudi čista premoženjska škoda. Natančnejši pogoji zavarovanja (letna premija, popusti ipd.) so objavljeni v Prilogi te številke glasila Detektiv.

Varnost v turizmu

Dokler je ne bodo tržili, je govorjenje o njej izguba časa

Andrej Dvoršak

Turistična zveza Slovenije, predse-
duje ji **dr. Marijan Rožič**, je sku-
paj z vladnim Uradom za varstvo po-
trošnikov 22. marca v Ljubljani pri-
pravila posvet na temo varnosti v tu-
rizmu, ki naj bi bila sestavni del tu-
ristične ponudbe. To spoznanje se,
po mnenju sklicatelja posveta, pre-
počasi uveljavlja. Izkušnje preteklih
let pa kažejo, kako nestabilne raz-
mere na področju varnosti negativ-
no vplivajo na turizem. Zato je dr.
Rožič sklical številne strokovnjake,
da spregovorijo o varnosti z različ-
nih zornih kotov. Manjkalo je le mi-
nister **Borut Šuklje**, ki je bil nujno
zadržan in ga je nadomestil direk-
tor policije **Andrej Podvršič** z moč-
nim zastopstvom uniformirane po-
licije, ki ima nedvomno levji delež
zaslug za varnost turistov in turiz-
ma.

Na posvetu smo slišali, kako se vsi
trudijo za turizem in turiste, za var-
nost in za obveščenost. Urad za vars-
tvo porošnikov, ki na varnost sam
sicer ne more vplivati, kot je dejala
direktorica **dr. Vida Čadonič Špe-
lič**, lahko vpliva le na počutje turi-
sta – potrošnika. Lani je obravnaval
780 prijav nezadovoljnih turistov!
Bo pa davkoplačevalski denar zelo
koristno uporabljen za zloženke, ki
bodo potrošnike informirale o njih-
ovih pravicah. Kar 50.000 jih bodo
menda natisnili. Pa ne samo oni.
Tudi drugi, ki dobivajo denar iz pro-
računov, so se odločili za tiskanje
zloženek, vsak zase, in vsak jih bo de-
lil po lastnem preudarku. Zato se ni
bati, da turisti in drugi ne bodo za-
suti z zloženkami. Koliko je kakšna
uporabna, koliko jih nerazdeljenih
konča v reciklažnih mlinih in kak-
šno korist imajo potrošniki od njih,

pa ni še nihče raziskal. Vsi
ti številni izdajatelji zložen-
k se namreč ne morejo dogo-
ovoriti, da bi naredili eno
samo brošuro, ki bi resnič-
no informirala turista o
vsem, kar ga zanima in kar mora ve-
dети, ko pride v Slovenijo.

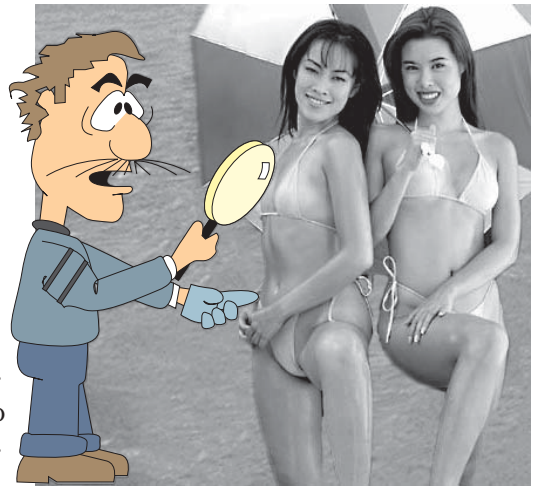
Tudi to smo izvedeli na posvetu,
da se Italijani lahko skrijejo v mišjo
luknjo, kadar je govor o prostovolj-
nem gasilstvu, ki ima velik pomen
za varnost, saj se turist, ko se pelje
skozi vas in vidi gasilski dom, poču-
ti bolj varnega. Tako vsaj pravijo ti-
sti, ki se ukvarjajo z gasilstvom, ki
je pri nas dobro razvito.

Besedičenje brez učinkov...

Vendar takšni posveti, kot je bil ta
v Ljubljani, ne bodo prav nič prispe-
vali k povečanju varnosti v turizmu.
Vsak od udeležencev že brez posve-
ta ve, kaj mora narediti in kaj bo na-
redil za varnost turistov in drugih.
Gasilec je prav vseeno, koliko zlo-
ženek bo razdelil Urad za varstvo po-
trošnikov, inšpekcijskim službam iz
Pirana pa, kako je urejen mirujoči
promet v Ljubljani.

Posvetovanja o varnosti v turizmu
bodo smiselna šele tedaj, ko bodo
na njih sodelovali direktorji hotelov
in turističnih centrov ter tisti, ki v
turizmu zares odločajo, ne pa pro-
računska in prostovoljna turistična
društva, zveze in uradi, ki imajo na
turistična dogajanja omejen vpliv, pa
če to priznajo ali ne.

Dokler turistični oglaševalci ne
bodo tržili varnosti kot pomembne-
ga dela svojega 'produkta', da upo-
rabimo njihov izraz, toliko časa je
besedičenje o varnosti brez pome-
na. Prav tako za varnost ne bo na-

črtno in resnično poskrbljeno, do-
kler managerji ne bodo spoznali, da
hotel s štirimi in več zvezdicami po-
trebuje strokovnjaka za področje
varnosti, ki mu bo izdelal varnost-
no mrežo, ki zajema vse od politike
izdaje ključev na recepciji do kadro-
vanja sobaric, sistema čiščenja sob,
odnosa do prostitutk in prostitucije
in še marsikaj, kar sodi k povečanju
varnosti in zmanjševanju hotelskih
izgub, med katere sodi vse od kraj
hrane v kuhinji, svinčnikov v
pisarnah in poškodovanju inventar-
ja v hotelskih sobah. Tudi hotelski
detektiv lahko veliko prispeva k var-
nosti in zmanjševanju hotelskih iz-
gub, a po znanih podatkih imata z
licenciranim detektivom pogodbeni
odnos le dva ljubljanska hotela, dru-
gi pa si občasno pomagajo z upoko-
jenimi policisti, najetimi pač glede
na osebna poznanstva, kar seveda
lahko pripomore k varnosti, ne pa k
dvigu strokovne kakovosti in hotel-
ske varnosti nasploh.

Verjetno bo potrebno kaj več kot
nekaj ukradenih avtomobilov s ho-
telskih parkirišč in denarnic iz sob
gostov, da se bodo vodilni manager-
ji zavedli, da je denar, vložen v pre-
ventivo na področju varnosti, dobra
naložba, in da bodo začeli hoditi na
posvete, kot je bil ta in oni lani v
Portorožu. Dotlej pa so tovrstni pos-
veti in visokodoneče besede o var-
nosti v turizmu zgolj besedičenje
brez večjih učinkov in pomena.

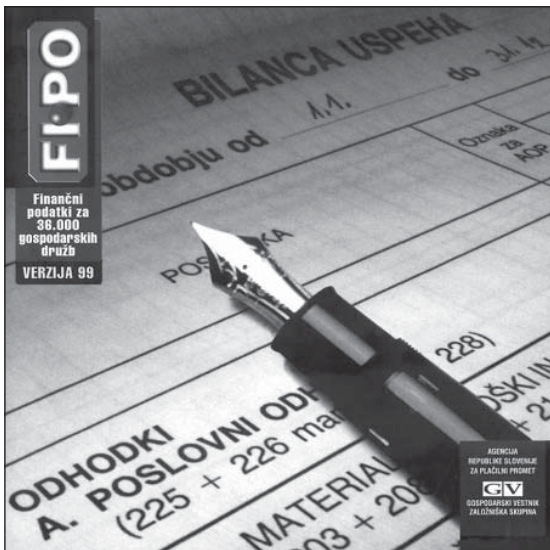
FiPO olajša detektivsko delo

Finančni podatki 36.000 gospodarskih družb iz domačega računalnika

Helena Dvoršak

FiPO - finančni podatki za 36.000 gospodarskih družb, verzija 99, nam je posredovala založniška hiša oziroma uredništvo Gospodarskega vestnika in je ena od dveh zelo sorodnih tovrstnih zbirk podatkov na našem tržišču. Druga tovrstna zbirka je iBON.

Agencija Republike Slovenije za plačilni promet je v sodelovanju z Gospodarskim vestnikom pripravila izbor podatkov in kazalnikov o poslovanju gospodarskih družb, programsko opremo pa je izdelala ADACTA. Zbrani so tisti podatki in

kazalniki, ki omogočajo celostno presojo velikosti posameznih gospodarskih družb, njihovega premoženjsko-finančnega položaja in plačilne sposobnosti, oceno hitrosti obratovanja obratnih sredstev ter analizo gospodarnosti, donosnosti in dohodkovnosti njihovega poslovanja.

Vir izbranih podatkov in kazalnikov so statistični podatki iz bilance stanja in bilance uspeha za okrog 35.000 gospodarskih družb, 1.200

Zakon o detektivski dejavnosti pravi, da sme detektiv pridobivati informacije neposredno od osebe, na katero se podatki nanašajo, lahko tudi od drugih oseb, ki imajo podatke in so jih pripravljene dati prostovoljno, in iz sredstev javnega obveščanja. Sredstva javnega obveščanja pa so zelo raztegljiv pojem in ni nujno, da so to le časniki, radio in televizija. So tudi javno dostopne podatkovne zbirke, ne nazadnje CD-romi, na katerih so zbrane posamezne vrste podatkov, ki jih nekatera podjetja in ustanove prodajajo vsakomur.

Za detektiva so podatkovne zbirke, če jih zna uporabljati, neizčrpen vir podatkov, ki mu prihrani veliko poti, časa in predvsem denarja. V naslednjih številkah bomo skušali predstaviti vse tiste zbirke, ki nam jih bodo posredovali njihovi založniki.

dejavnosti po standardni klasifikaciji dejavnosti (SDK), 156.500 bilanc stanja gospodarskih družb za obdobje 1994 do 1998 in prav toliko bilanc uspeha ter primerjalni kazalniki za presojo uspešnosti poslovanja. Računovodski izkazi oziroma statistični podatki niso inšpicirani oziroma niso revidirani. To pomeni, da lahko pride do poznejših popravkov podatkov na podlagi ugotovitev inšpekcije DURS oziroma ugotovitev revizijskih hiš.

Presoja podatkov in kazalnikov je mogoča za posamezno gospodarsko družbo glede na dinamiko podatkov in kazalnikov njenega poslovanja v štirih letih (od 1994 do 1997) ter glede na primerjavo s podatki dejavnosti in s

popovprečnimi vrednostmi kazalnikov dejavnosti, v katero je posamezna gospodarska družba razvrščena na podlagi standardne klasifikacije dejavnosti (oddelki, skupine, razredi in podrazredi dejavnosti).

Presoja poslovanja gospodarskih družb je realnejša na podlagi prikaza daljših časovnih serij izbranih podatkov in kazalnikov, izračunanih za gospodarske družbe in za dejavnosti. Zato so podatki prikazani ozi-

roma kazalniki izračunani za štiri leta, s čimer so dane možnosti za zanesljivejšo oceno poslovanja posameznih gospodarskih družb in tako v precejšnji meri odpravljena statičnost podatkov in kazalnikov, izračunanih iz podatkov iz bilance stanja.

Za lažjo oziroma zanesljivejšo presojo podatkov in kazalnikov so pripravljena pojasnila postavk iz bilance stanja in izkaza uspeha ter pojasnila vsebine kazalnikov, kar tudi računovodsko nevednim uporabnikom (beri večini detektivov) omogoča delo in analizo podatkov. Kljub temu je za natančnejšo oceno potrebna podrobnejša analiza vseh dejavnikov, notranjih in zunanjih, ki vplivajo na obseg posameznih ekonomskih kategorij in s tem na vrednosti izračunanih kazalnikov. Tako analizo pa lahko pripravi ali gospodarska družba sama ali pa analizo ob njenem sodelovanju pripravi zunanji strokovnjak.

FiPO ima še eno dobro lastnost, ki bo zelo dobrodošla za tiste redke detektive, ki poslovno sodelujejo z naročniki v tujini. Poleg slovenske, je na cederomu tudi angleška različica in detektivu se zato ni potrebno mučiti s prevodom strokovnih računovodskih izrazov.

Tuji naročniki običajno naročajo tako imenovano *due diligence*, po naše bi rekli skrbnost dobrega gospo-

darja, ki preverja novega poslovnega partnerja. Preverjanja zajemajo podatke o njegovem managementu, poslovnih rezultatih, povezavah - poslovnih in še kakšnih. Vsi taki naročniki tovrstne preiskave opravljajo v največji tajnosti, saj pogovori med bodočima poslovnima partnerjema že potekajo, vendar si želi investitor več podatkov in bolj nepristranske. Dobi jih od detektiva, ki s svojim poizvedovanjem ne sme ogroziti posla in ne sme zbirati podatkov neposredno od subjekta, na katerega se nanašajo. In prav v takšnih primerih so različne baze podatkov na CD-romih nepogrešljive, saj je rok za oddajo poročila običajno sedem do petnajst dni. **FiPO** je ena izmed njih in mirno lahko zapišemo, da je ena od najpomembnejših, ki jih detektivi uporabljajo pri svojih poizvedbah.

Za njeno instalacijo potrebujete PC računalnik s procesorjem 486 ali pentium, ki ima najmanj 16 Mb pomnilnika (RAM) in vsaj 3 Mb prostora na trdem disku za standardno namestitev. Potreben je še operacijski sistem MS Windows, katerikoli od 3.1 do NT.

Mi smo **FiPO** preizkusili na 500 Mhz pentiumu s 128 Mb pomnilnika, na katerega smo namestili celotno podatkovno zbirko, za kar je potrebnega nekaj nad 300 Mb prostora na trdem disku. Na ta način je delo hitrejše in ob zagonu ni potrebno v CDR enoto vlagati cederoma, s katerega pri standardni namestitvi program potem bere podatke. Izkazalo se je, da je delo izredno hitro in da v sedmih minutah lahko natisnete ali shranite na disketo vse podatke o štirih gospodarskih družbah, vključno z vsemi primerjavami za pretekla leta in z dejavnostjo.

Cene tovrstnih poizvedb (due diligence) se na svetovnem trgu gibljejo od 250 do nekaj tisoč dolarjev, odvisno od obsega zahtevanih podatkov in števila oseb, za katere jih je

IPIS in iBON

Podatkovni zbirki pisani na kožo detektivom

Andrej Dvoršak

Leta 1992 je neko podjetje v Radovljici izdelalo prvi elektronski imenik vseh slovenskih poslovnih subjektov in tako je IPIS, ki ga je 1995 kupila družba Noviforum d.o.o., (naslov: Stegne 31, Ljubljana), najstarejša podatkovna zbirka, dostopna vsakomur v elektronski obliki. Danes obsega nad 168.000 poslovnih subjektov, od tega 79.866 pravnih oseb, 68.032 samostojnih podjetnikov, odvetnikov, notarjev, detektivov itn. Za nameček pa je vpisanih še 20.222 podružnic. In če vemo, da je ob vsakem takem podatku še do 36 uradnih podatkov od davčne in matične številke do številke registrskega vložka, ustanoviteljev itn., si lahko predstavljamo, kako dragocena zbirka je to za detektive. Brez nje tisti, ki resno opravlja svoje delo, težko

potrebno zbrati.. Če detektiv realizira pet tovrstnih naročil, se mu investicija v **FiPO**, ki jo je izdal **Gospodarski vestnik**, ki ima sedež na Dunajski 5 v Ljubljani, v celoti povrne. Cena CD-roma FiPO je namreč 49.000 tolarjev. Vsako leto izdajo dve verziji. Prvo pozno spomladi, takoj potem, ko so obdelani zaključni računi gospodarskih družb, drugo jeseni, ko so upoštevani tudi popravki bilančnega stanja za preteklo leto. V detektivski poizvedovalni dejavnosti najpogosteje tako precizni podatki niso potrebni in če si letno kupite le eno verzijo, ste si zagotovili zbirko, ki jo boste zelo pogosto uporabljali in z njeno uporabo prihranili čas in denar.

shaja, vložek vajo pa se mu povrne pri enem samem naročilu. Stane 39.000 tolarjev, vendar le prvič. Ko boste kupovali nove, ažurirane izdaje, ki jih pripravlja Novi forum štirikrat letno, boste plačali le 19.000 za vsako ali pa le 38.000 za vse štiri, če se naročite za celo leto. Letno se v njih spremeni okoli 12.000 podatkov!

Sama namestitev programa IPIS v računalnik in kasnejša uporaba je tako preprosta, da ne potrebuje računalniškega predznanja. Dovolj je, da vtaknete CD-rom v računalnik in zadeva se sama namesti. Iščete lahko po najrazličnejših parametrih, vse dobljene podatke pa lahko združujete v lastne podatkovne zbirke in jih nato obdelujete na vse mogoče načine. Celotna zbirka zavzema okoli 40 Mb pomnilnika na trdem disku, instalirate jo lahko na vsak računalnik, ki ima dovolj velik trdi disk in uporablja MS Okna od verzije 3.1x dalje, vključno z NT in 2000.

Zapisali smo, da je IPIS osnovna elektronska podatkovna zbirka, ki jo MORA imeti detektiv. Ima pa seveda tudi pomanjkljivosti. Vir zanjo so uradni statistični podatki SURS, APP, GZS, OZS, Telekom itn.), zato je zanesljiva ravno toliko, kot so zanesljivi slovenski državni viri. Tem pa ne gre zaupati! Neredko se vam bo zgodilo, da boste v IPISU ali katerikoli drugi podatkovni zbirki, ki se naslanja na uradne vire, dobili podatek, ob katerem si boste obliznili vseh deset prstov. Takoj nato

pa se bo izkazalo, da tistega podjetja že pet let ni na uradno zabeleženem naslovu in da ga tam skoraj nihče več niti ne pozna. Sodobni podjetniki spreminjajo svoj dejanski naslov, ne da bi o tem obvestili pristojne državne organe. Ne glede na to je IPIS zbirka, ki skupaj z drugimi daje sposobnemu detektivu pomembno začetno informacijo, ki jo nadgrajuje z osebnim terenskim poizvedovanjem. Največja pomanjkljivost IPISA je, da ga je oklestil Zakon o varstvu osebnih podatkov, zato boste pogosto morali na registracijsko sodišče ali kam drugam, da boste preverili, kdo so lastniki posameznega poslovnega subjekta ali njegovi člani, če gre za društva. Da tudi, društva, župnijski uradi in podobni subjekti imajo v IPIS-u svoje mesto. Seveda to vrednost IPISA kot celote ne zmanjšuje, saj je med podatki navedena tudi številka registracije in drugi identifikacijski podatki, ki zelo olajšajo dodatna iskanja.

Kot zanimivost: pod geslom 'detektiv' je v zadnjem IPIS-u 31 zadetkov, pod 'detektivka' eden, pod 'detektivska' enajst. Vmes so tudi takšni, ki nimajo licence, kar pa je stvar DeZRS, MNZ in drugih, ne pa statistike in Noviforuma.

Noviforum poleg IPIS-a izdaja še drugo, nič manj pomembno podatkovno zbirko, ki ima že petletno tradicijo. To je **iBON**, ki so ga prvič izdali leta 1995 z bilančnimi podatki pravnih oseb za leto 1994. Tedaj so si posamezni državni organi na vse načine prizadevali, da bi zasebno pobudo mladih in odločnih ustanoviteljev Novega foruma onemogočili. Na srečo jim ni uspelo in **iBON** je danes zagotovo podatkovna zbirka, ki je nihče v poizvedovalni dejavnosti in gospodarstvu ne more

prezreti. Je sicer zelo sorodna zbirki FiPO, od katere se razlikuje po tem, da nima angleške različice, da je cenejša in morda še po nekaterih malenkostih.

iBON 2000 je zadnja verzija zbirke vnaprej pripravljenih finančnih poročil, ki temeljijo na uradnih podatkih iz računovodskih izkazov podjetij, ki jih zbira Agencija za plačilni promet. Za vsako leto je zbranih podatkov za okoli 34.000 subjektov in najnovejši CD-rom obsega podatkovno zbirko z okoli 400.000 računovodskimi izkazi. Na podlagi vseh teh podatkov lahko uporabnik ugotovi, kako posluje določeno podjetje, kakšne so tam povprečne plače in kako se kazalci poslovanja razlikujejo od minulih šestih let ter od povprečja dejavnosti. Na trdem disku računalnika zavzame celotna zbirka okoli 70 Mb prostora.

Večina detektivov si s temi podatki ne bi znala pomagati. Stranki bi pač predala izpis. V Noviforumu so se zavedali, da vsi, ki so v zadnjem desetletju zaplavali

v poslovni svet, niso specialisti za računovodstvo in ekonomijo. Zato so letošnjemu CD-romu, ki stane 39.000 tolarjev, priložili še 103 strani debelo knjigo z zgovornim naslovom **Kako brati računovodske izkaze?** Napisal jo je **mag. Branko Mayr**, čigar reference so zelo impresivne in dajejo slutiti, da gre za strokovnjaka, ki se spozna na stvar. Ko pa začneš prebirati knjigo, ugo-

toviš, da je v njej natanko to, kar obljublja naslov. Nauči te brati računovodske izkaze. Mayr nas je s svojim delom zelo prijetno presenetil zlasti zato, ker je besedilo napisano v tako poljudnem jeziku, da ga razume prav vsak, ki ima za seboj vsaj srednjo šolo in zato visoko izobraženim detektivom ne bi smelo delati težav. Upamo si celo trditi, da je to priročnik, s katerim v dveh tednih intenzivnega študija lahko prehodite vso tisto pot učenja, za katero bi v rednem šolskem programu potrebovali več let. Celo nekdanji policist, ki ima vsaj malo volje in želje po izobraževanju, bo z Mayrovo knjigo hitro obvladal osnovne zakonitosti računovodskih izkazov in zapletene logike poslovnih informacij ter se usposobil za branje podatkov, ki jih ponuja **iBON**.

IPIS in **iBON** sta podatkovni zbirki, ki sta povsem kompatibilni in v bistvu predstavljata eno samo veliko polje, s katerega spreten detektiv pobira sadeže (podatke) in jih nato prodaja svojim strankam. Res je sicer, da lahko večino podatkov, ki jih vsebujeta, dobiš tudi drugje, vendar ne po tej ceni, če delo in poizvedovanja opravljaš redno in ne le enkrat ali dvakrat letno. Res je tudi, da imajo vse te zbirke številne gospodarske družbe, ki so naročnice naših storitev, prav tako pa je res, da lahko detektiv vsak podatek iz zbirke, ki smo jih omenili v tej številki glasila, lahko dopolni in oplemeniti ter iz njega naredi informacijo, torej proizvod, ki ga naroči stranka. Ta del pa je odvisen predvsem od njegovega znanja in sposobnosti in ne več od različnih javno dostopnih podatkovnih zbirk. Navsezadnje nas stranke ne najemajo, da bi listali po katalogih, ampak zato, da jim izbrskamo informacijo, ki se skriva med vrsticami ali tako, ki bo objavljena šele v 'prihodnjem katalogu'.

PIRS poceni in zanesljiv

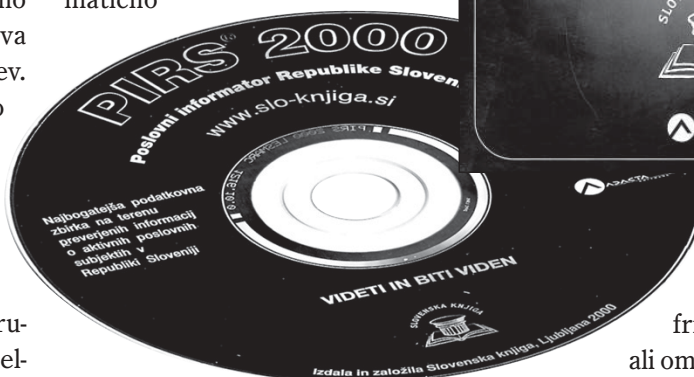
Helena Dvoršak

Založba Slovenska knjiga je junija 1992 izdala svoj prvi Poslovni imenik Republike Slovenije. Zdaj že pet let izdajajo to podatkovno zbirko na CD-romu in letošnji ima rekordno naklado 46.000 izvodov. Njegova maloprodajna cena je 7.140 tolarjev. Poleg CD-roma izide vsako leto tudi knjižna izdaja (letos v nakladi 17.000 izvodov), ki pa je za detektivsko delo manj primerena. PIRS 2000 obsega kar 85.722 delujočih poslovnih subjektov, od župnišč do gasilskih društev, velikih poslovnih sistemov, delniških družb do samostojnih podjetnikov in oseb v svobodnem poklicu. Pod geslom 'detektiv' najdemo 15 zadetkov, med njimi tudi dva, ki ju ni v evidenci DeZRS in torej opravljata dejavnost na črno. Velika prednost PIRS-a je, da vpišejo samo tiste subjekte, ki resnično delujejo, kar preverjajo zastopniki PIRS-a na terenu. To je pomembna prednost pred sorodnimi podatkovnimi zbirkami, ki temeljijo na uradnih evidencah in statističnih podatkih, ti pa pogosto niso ažurirani.

Nadaljnji statistični podatki PIRS 2000 povedo, da je v njem zajetih 625 dejavnosti, razporejenih med 7.719 vpisov, 2.798 elektronskih naslovov in 1.164 naslovov spletnih strani. verjetno bi jih bilo še več, a zaenkrat je v PIRS brezplačno dovoljen le vpis sedeža dejavnosti ter številke telefona in faksa. Kdor želi dodati še svoj elektronski naslov in naslov spletne strani, mora doplačati 8.000 tolarjev. Za ta denar pa dobi tudi brezplačen izvod CD-roma in poleg osnovnih podatkov objavi še kaj več.

Vpis zajema ime subjekta, naslov in telefonsko številko, letnico začet-

ka poslovanja, število zaposlenih, pravni status, ime direktorja, žiro račun, davčno številko in šifro dejavnosti. Pogrešamo pa matično

številko, številko registrskega vložka za gospodarske družbe in registrski organ. Direktor PIRS-a **Dušan Podrekar** pravi, da so te podatke namenoma izpustili. Škoda! Ob vsakem vpisu uporabnik lahko doda tudi svoj komentar.

Ima pa zato PIRS 2000 različna koristna orodja, ki omogočajo različne vrste iskanj in preverjanj vpisanih subjektov. Lahko jih iščemo po korenu besede, natančnem imenu, naslovu, imenu direktorja ali nosilca dejavnosti, letu ustanovitve, upravni enoti, pravnem statusu, iz-

delkih itn. Možno je razvrščanje po nazivu, šifri dejavnosti, pošti ali omrežni skupini. Za ti-

ste detektive, ki imajo naročnike iz tujine, bo dobrodošlo, da lahko podatke izpišejo tako v slovenščini kot v angleščini ali nemščini. Karta Slovenije pa omogoča natančen geografski prikaz posameznega subjekta, pri čemer je vredno poudariti, da je dodanih kar 11 zemljevidov slovenskih mest, od Ljubljane do Škofje Loke in Pirana.

Med prednosti PIRS-a 2000 nedvomno spada tudi možnost neposredne povezave v medmrežje, pošiljanje SMS sporočil in elektronske pošte kar z naslovov v preglednicah.

nadaljevanje na naslednji strani

detektivski paberki detektivski paberki detektivski paber

Pripeljete se v neznan kraj, kjer morate najprej ugotoviti, kje stanuje oseba, o kateri zbirate informacije.

Naslov imate in prvi trije krajanji so vas že usmerili v bližino ulice, ki jo iščete. Tu ponovno vprašate, kje je in naletite na domačina, ki ulico pozna kot svoj žep, celo vse njene prebivalce. Najprej vam pokaže in pojasni, kje je, nato vas, ker je pač prijazen in vam resnično želi pomagati, vpraša še, koga iščete in katero hišno številko. Povejte mu napačno hišno številko in ime zamomljajte tako, da ga ne bo razumel. Nikoli tujcu, ki ga ne poznate, ne povejte natančnega naslova in tega, koga iščete. Kaj pa, če je ravno on ta oseba, ali njen sorodnik, znanec? Saj si menda ne želite že na samem začetku zapacati primera?

Skrivnosti zasebnih detektivov - odlomki, E. Posega in A. Dvoršak

nadaljevanje s prejšnje strani

Vsak si lahko naredi tudi svojo lastno zbirko naslovov posameznih subjektov, posebni programi pa omogočajo tiskanje naslovov na nalepke, na dopise in kuverte.

Med prednosti PIRS-a 2000, ki so se jih najbolj razveselili računalniški pirati in tisti uporabniki, ki imajo poleg PC-ja še prenosni računalnik, je ta, da CD-rom PIRS 2000 nima več nobene zaščite in je mogoče en izvod uporabiti za namestitev v poljubno število računalnikov. Tega v Sloveniji nismo bili vajeni. A v Slovenski knjigi so mnenja, da je bolj koristno narediti uporabniku prijazen izdelek, povečati naklado in na drugi strani znižati ceno na vsakomur dostopno raven kot prodati manj izvodov po nekajkrat višji ceni, kar pogosto spodbuja pirate k nelegalnemu kopiranju in razširjanju licenčnega izdelka.

PIRS 2000 je vsekakor vreden svojega denarja, za detektiva pa lahko predstavlja odskočno desko za preverjanje, predvsem pa tudi sredstvo za promocijo. Žal se tega vsi ne zavedajo. Znan je primer, ko je zastopnik Slovenske knjige obiskal nekega ljubljanskega detektiva, ta pa mu je pojasnil, da on ne potrebuje reklame in oglasov, ker deluje 'tajno', in zaloputnil vrata. Takih kolegov se veselijo zlasti tisti aktivni detektivi, ki so že spoznali, kaj pomeni oglaševanje in razpoznavnost v sodobni družbi. Objava v PIRS-u je vsekakor dober in lahko celo brezplačen oglas.

Tisti, ki menijo, da CD-roma ali knjige PIRS ne potrebujejo, lahko brezplačno uporabljajo to podatkovno zbirko tudi s pomočjo interneta. Naslov (URL) PIRS je: <http://slo-knjiga.si/pirs.htm>. Na tem naslovu so objavljeni tudi popravki, do katerih pride med letom, in vsi novi vpisi. V Slovenski knjigi pripravljajo tudi licenčni CD-rom s podatkovno bazo gospodarskih subjektov iz vse Evrope.

Pogled skozi temo

Andrej Dvoršak

Neredko boste morali opravljati svoje delo tudi ponoči, ko so običajni daljnogledi praktično neuporabni, saj opazovani objekt najpogosteje ni razsvetljen. **Alfred Einstein**, oče relativnostne teorije, ima zasluge tudi za to, da lahko s posebnimi instrumenti vidimo celo v popolni temi. Tovrstne naprave so bile prvič uporabljene že v II. svetovni vojni, nato pa so med vojno v Vietnamu doživele ponovno odkritje in danes ameriški izdelovalci ponujajo že tretjo in četrto generacijo daljnogledov in naočnikov za nočno opazovanje. Poleg daljnogledov so uporabna še očala za nočno opazovanje.

Vse te sodobne naprave izrabljajo nočne vire svetlobe, mesečino in zvezdno svetlobo, ki jo lahko dopolni še umetna IR svetloba. Občutljivost in kakovost naprav za nočno opazovanje merimo v mikroamperih na lumen (mapl). Vsaka nova generacija naprav je bolj občutljiva in seveda tudi dražja od predhodne. Zasebnemu detektivu so dostopne naprave druge generacije, ki imajo od 240 do 525 mapl. Z drugimi besedami, če uporabite tako napravo za nočno opazovanje, vidite skoznj 1800 do 2000-krat bolj svetlo sliko kot brez njih. Razlika med prvo generacijo in drugo je bistvena. Pri prvi so bile naprave še velike in težke, uporabljale so vakuumске cevi. Druga generacija je vakuumске cevi zamenjala s tranzistorji in naprave so postale dovolj lahke in priročne za uporabo. Rešili so tudi nekaj drugih tehničnih problemov, ki so vplivali na sliko. Za tretjo generacijo je značilna še bolj sofisticirana elektronika in še kakovostnejša slika. Pri teh napravah so dosegli neverjetnih 1200 mapl. Prav tako so jim podaljšali življenjsko dobo, ki je štirikrat

daljša, kot jo imajo naprave prve generacije.

Preden se boste odločili za nakup, razmislite, za kaj boste to napravo sploh potrebovali. Jo potrebujete zgolj za opazovanje, jo boste uporabljali za fotografsko in video snemanje v popolni temi ali za kaj drugega? Na vse to morate misliti pred nakupom, da boste kupili opremo, ki bo ustrezala vašim zahtevam in fotografski opremi, ki jo sicer uporabljate.

Kdor si bo nadel naočnike za nočno opazovanje, bo kmalu ugotovil, da poleg slike v temi prinašajo tudi 'slepoto'. Ko snamete tovrstne naočnike, boste ugotovili, da vsaj na eno oko skoraj nič ne vidite. Potrebovali boste več minut, da bo vaš vid spet takšen, kot je bil pred uporabo naočnikov za nočno opazovanje. Naočniki so kot dva majhna TV zasloni, ki vam sevata naravnost v oko. Zenica se kmalu prilagodi tej svetlobi in sliki, se pomanjša. Po odstranitvi naočnikov razumljivo potrebuje nekaj časa, da se prilagodi novim svetlobnim razmeram. Tudi kadar stopite iz močno razsvetljenega prostora v temen prostor, spočetka nič ne vidite, čez čas pa začnete prepoznavati obrise in predmete okoli sebe. Druga težava je v globinski ostrini, saj skozi te naočnike zaznavate okolje drugače kot s prostim očesom in potrebne je precej vaje, da se naučite ocenjevati razdalje in dogajanja pred svojimi očmi. Vidno polje naočnikov je običajno okoli 40 stopinj in je bistveno ožje od človeškega naravnega vidnega polja, ki dosega in celo presega 120 stopinj.

Še na nekaj morate biti pozorni: na izdelovalca oziroma na deželo,

nadaljevanje na 61. strani

DETEKTIV – POOBLAŠČENEC STRANKE ZA ZBIRANJE IN POSREDOVANJE PODATKOV

dr. Tomaž Čas, univ.dipl.prav., DRŽAVNI PODSEKRETAR v MNZ

Štefan Gostič, univ. dipl.prav., INŠPEKTOR I. v Upravi kriminalistične službe MNZ

UVOD

V strokovni javnosti pa tudi sicer se v zadnjem času poraja čedalje več vprašanj o funkciji oziroma pristojnostih detektiva v določenih sodnih postopkih, o njegovi upravičenosti do zbiranja in posredovanja podatkov, upravičenosti do nagrade, o strankini upravičenosti do povrnitve stroškov, nastalih zaradi najema detektiva, in podobno. V nadaljevanju tega prispevka bomo v izogib (zlo)namernim in nestrokovnim razlagam določenih posameznikov poskusili na kratko odgovoriti na zastavljena vprašanja in tako odpraviti zgoraj zastavljene 'dileme'. V prispevku bomo na kratek način pojasnili vsebino detektivske dejavnosti (tudi poklica), upravičenost detektiva do zbiranja in posredovanja podatkov ter spregovorili nekaj besed o nezdržljivosti njegove dejavnosti z drugimi dejavnostmi in o zastopanju stranke s strani detektiva.

1 Detektivstvo kot nov poklic

Detektivska dejavnost je nova dejavnost, ki se od sprejema Zakona o detektivski dejavnosti (Uradni list RS, št. 32/94, v nadaljevanju: ZDD) v naši družbi vse bolj uveljavlja. Detektivi imajo poseben zakonsko urejen položaj, zato sami ne morejo presojati, kaj je pri opravljanju tega poklica dovoljeno in kaj ne. Načelo zakonitosti je tako tudi na tem področju eno od vodilnih načel

pravne države, kajti opravljanje tovrstnega dela velikokrat pomeni tudi poseg v človekovo zasebnost oziroma pravico do informacijske zasebnosti.

Osnovna detektivova dejavnost je zbiranje in posredovanje informacij (3. člen ZDD), pridobljenih v skladu z pravicami, ki jih detektivom daje navedeni zakon. Glede na to zakonsko določilo se detektivi v zadnjih nekaj letih najbolj pogosto pojavljajo kot upravičenci za dostop do osebnih podatkov. Detektiv, ki ima ustrezno licenco, pridobiva podatke, za katere ga v skladu z ZDD s pogodbo pooblasti stranka (8. člen ZDD). Podatke sme pridobivati neposredno od oseb, na katere se podatki nanašajo, lahko pa tudi od drugih oseb, ki imajo podatke in so jih pripravljene dati prostovoljno ter iz sredstev javnega obveščanja (prvi odstavek 9. člena ZDD). Na podlagi dokazila (pogodba in pisno pooblastilo) o tem, da je prevzel konkretno nalogo, za izpolnitev katere potrebuje podatke iz evidenc, je upravljalec zbirke podatkov dolžan detektivu posredovati osebne podatke iz evidenc o (10. člen ZDD):

- stalno in začasno prijavljenih osebah,
- zaposlitvi,
- lastniku avtomobila.

Detektiv ima pravico tudi do vpogleda v sodne in upravne spise in sicer v primeru, ko ima to pravico stranka, ki ga je pooblastila. V ZDD je tudi določilo, da je detektiv pri uporabi podatkov iz zbirk dolžan ravnati v skladu z Zakonom o

varstvu osebnih podatkov. Pri svojem delu je zavezan k molčečnosti, vendar pa je dolžan dati ovadbo, če iz podatka, za katerega je izvedel, sledi, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti.

2 Zakaj detektivova upravičenost do zbiranja podatkov?

Uvodoma je treba odgovoriti predvsem na vprašanje, zakaj detektiv sploh pridobiva podatke. Odgovor je na prvi pogled jasen in razumljiv – zato, ker te podatke potrebuje stranka, ki ga je najela oziroma pooblastila za njihovo pridobivanje. Detektiv je tako tudi strankin zastopnik – svoje delo opravlja v njenem imenu in na njen račun. V nadaljevanju tega prispevka bomo to detektivovo upravičenost tudi bolj podrobno osvetlili; poskušali bomo argumentirati, da je **pravica stranke v sodnem postopku pridobivati osebne podatke hkrati tudi detektivova pravica** (seveda, če ga stranka za tovrstno delo pooblasti).

Stranka se v sodnem postopku velikokrat znajde v položaju, ko zaradi učinkovitejšega varstva svojih sodnih pravic potrebuje najrazličnejše podatke. Vedeti je potrebno, da kontradiktorni sodni postopki (civilni sodni postopki) temeljijo na interesnem nasprotju dveh strani. Poleg tega v teh postopkih večkrat pride tudi do nasprotja med interesom posameznika, da se zavaruje njegova informacijska zasebnost z omejeno dostopnostjo do njegovih osebnih podatkov, ki se organizirano zbirajo, in interesom nasprotne stranke, ki te podatke o nasprotniku potrebuje, da lahko uveljavlja sodno varstvo svojih pravic. Slednje pa je za stranko poglavito vprašanje (seveda v okviru tega prispevka).

Če **stranka nima možnosti**, da si sama priskrbi določene podatke, katerih razkritje je po tehtanju interesov (zgoraj razloženo) upravičeno, lahko do teh podatkov pride na naslednje načine:

- podatke priskrbi sodišče samo, kot uradni organ,
- sodišče naloži nasprotni stranki, da jih sama posreduje,
- stranka najame detektiva.

Evidentno je, da stranke same zelo težko pridobivajo potrebne podatke, ker jih ne znajo, ne morejo ali niso zmožne. Zato je za stranko najbolj realna opcija (in vse večji trend) **najem detektiva**.

Glede na to, da stranka navadno najame detektiva za pridobivanje podatkov, ki jih potrebuje predvsem v civilnih sodnih postopkih, kjer ve-

lja dispozitivno načelo, je jasno, da vloga sodišča tu odpade. Kadar ni določeno drugače, v civilnih sodnih postopkih na splošno velja, da morajo stranke načeloma same zagotavljati pravno odločilna dejstva. Poglavito vlogo imajo tudi pri predlaganju dokazov – dokazno breme je na strani strank. Na tem mestu je potrebno omeniti razliko med kazenskim sodnim postopkom. V njem je vodilno načelo oficialnosti in z njim povezano preiskovalno načelo. Pravosodni organi tu po uradni dolžnosti ugotavljajo določene trditve in zbirajo pravnorelevantna dejstva ter predlagajo dokaze. Vprašanje posameznikovega dostopa do osebnih podatkov je tako tu manj aktualno.

V civilnih sodnih postopkih načelo dispozitivnosti od stranke ves čas zahteva, da trpi t.i. dokazno breme. Stranka je tu tista, ki je v prvi vrsti dolžna sodišču predložiti vse dokaze, ki nedvomno izkazujejo in potrjujejo njeno pravico. Tako je stranka že takoj na začetku postopka dolžna opredeliti svojo zahtevo za sodno varstvo in vložiti vlogo, primerno za obravnavanje. Med bistvene sestavine vlog v civilnih sodnih postopkih spada navedba sodišča, ime, poklic ter stalno oziroma začasno prebivališče strank v postopku, sicer vloga ni primerna za obravnavanje. Gre za obilico osebnih podatkov, katerih pridobitev je navadno veliko breme za stranko, ki podaja vlogo. Velikokrat se zgodi, da stranka sama teh podatkov ne more pridobiti, zato je vloga pomanjkljiva. Kljub temu sodišče takšne vloge ne more takoj zavreči in zato stranko pozove, naj jo popravi oziroma dopolni. **Stranka mora na poziv sodišča odgovoriti. Sankcija za njeno pasivnost je zavrženje vloge (108. člen Zakona o pravdnem postopku – ZPP). Kljub temu pa sodišče stranki ne more naložiti, da mora na primer na vsak način najti naslov toženca ali dolžnika, temveč samo, da z legalnimi sredstvi naloženo poskuša storiti. Stranka to lahko stori sama ali pa, kar je nabolj učinkovito, najame detektiva.**

Na podlagi določbe 148. člena ZPP pa ima stranka, ki izkaže pravni interes, že možnost, da od upravljalca zbirk podatkov zahteva, da ji sporoči naslov osebe, ki ji je treba vročiti pisanje (seveda ima to možnost v strankinem imenu tudi detektiv kot njen pooblaščenec).

Tudi v **izvršilnem postopku** mora stranka (upnik) predložiti relevantne podatke za izvršbo. V Zakonu o izvršbi in zavarovanju (v nadaljevanju ZIZ) je določeno, da morajo biti v predlogu za izvršbo navedeni: upnik in dolžnik, izvršilni na-

slov ali verodostojna listina, dolžnikova obveznost, sredstvo in predmet izvršbe ter drugi podatki, ki so potrebni, da se izvršba lahko opravi (prvi odstavek 40. člena ZIZ). Splošna pravila o vlogah in njihovem vročanju veljajo tudi v izvršilnem postopku, če ZIZ ne določa drugače (15. člen ZIZ). Izvršilni predlog mora zato vsebovati dolžnikove identifikacijske podatke, med katere spada predvsem dolžnikovo stalno ali začasno prebivališče. Če tega podatka predlog ne vsebuje, mora sodišče upnika najprej pozvati k dopolnitvi nepopolne vloge, ki ni primerna za obravnavanje (prvi odstavek 108. člena ZPP). Glede na povedano je seveda opcija upnika svobodna, saj **lahko sam pridobiva potrebne osebne podatke, v njegovem imenu in proti plačilu to lahko storita njegov zagovornik, detektiv ali pa to prepusti sodišču** (seveda slednje ni najbolje – dolgotrajni sodni postopki in nevarnost dolžnikove nadaljnje zmožnosti poplačila dolga). Določilo 3. odstavka 40. člena ZIZ nudi stranki (upniku) še eno legalno možnost pridobiti določene podatke. Upravljalca zbirke podatkov je namreč dolžan upniku posredovati nekatere podatke o dolžniku, ne glede na določbe o varstvu osebnih in drugih podatkov. Upnik mora izkazati pravni interes s pravnomočnim in izvršilnim naslovom. Gre za podatke o naslovu prebivališča dolžnika, njegove rojstne podatke in podatke o obstoju in številki računa, na katerem ima dolžnik denarna sredstva. V strokovnem predgovoru k Zakonu o izvršbi in zavarovanju (NUK Ljubljana, 1998: 14) se ugotavlja določeno pomanjkljivost v tej določbi, namreč upnik na podlagi te določbe ni upravičen do pridobitve podatkov o zaposlitvi dolžnika. Ta podatek bi seveda lahko zelo pomagal k učinkoviti in hitri izvršbi na plačo. Na tem mestu ponovno ugotovimo, da lahko ta podatek povsem legalno in uspešno pridobi detektiv (glej določbo 10. člena ZDD), še več, upniku ni potrebno ničesar storiti, saj vse podatke, potrebne za izvršbo, lahko pridobi detektiv. Če upnik teh podatkov ne more pridobiti (sodišče bi moralo to nezmožnost ugotovljati po uradni dolžnosti!), lahko sodišče samo ugotovi podatke, ki se nanašajo na dolžnika, na njegovo premično in nepremično premoženje, denarna sredstva pri organizaciji za plačilni promet ter druge podatke, pomembne za uspešno izvedbo izvršilnega postopka.

Za uspešno opravo izvršbe so potrebni še drugi podatki, predvsem tisti, ki se nanašajo na dolžnikovo premoženje, na obseg, vrsto in lokacijo tega premoženja. Upnik je, kljub veljavnemu izvršilnemu naslovu, večkrat v nezavidljivem po-

ložaju, saj mora sam navesti predmet in sredstva za opravo izvršbe. S tem povezane podatke je navadno precej težje priskrbeti kot podatke o prebivališču dolžnika. Sankcija za pomanjkljivo navajanje podatkov pa ni zavrženje predloga, temveč neuspeh izvršbe. To je treba vedeti, kajti velikokrat se dolžnik izmika plačilu dolga in skriva svoje premoženje. Tudi v tej zvezi je evidentna vloga detektiva.

3 Detektiv kot uporabnik podatkov iz zakonsko urejenih zbirk osebnih podatkov

Upravljalca zakonsko urejene zbirke osebnih podatkov sme posredovati podatke iz te zbirke drugim subjektom samo za namene, določene v zakonu ali za namene, razvidne iz privolitve konkretnega posameznika (prvi odstavek 8. člena ZVOP). Uporabnik podatkov je subjekt, različen od upravljalca zbirke podatkov, ki je z zakonom ali pisno privolitvijo posameznika pooblaščen za uporabo osebnih podatkov (5. točka prvega odstavka 5. člena ZVOP).

Zakonsko pooblastilo za posredovanje podatkov uporabnikom praviloma ni individualno. Največkrat je treba iz zakonskega določila ugotoviti merila, na podlagi katerih upravljalca v konkretnem položaju ugotovi, ali je neki subjekt lahko uporabnik ali ne. Vprašanje pa je, v katerem zakonu najdemo omenjena merila glede pooblastila za dostopnost do osebnih podatkov, ali v zakonu, ki ureja zbirko, ali v kakšnem drugem zakonu, na primer v zakonu o detektivski dejavnosti, zakonu o odvetništvu ali ZIP, ki nalaga upniku navedbo določenih podatkov v predlogu za izvršbo. Namen zbirke navadno ne bo natančno definiran, temveč bo sledil iz načel celotnega zakona, ki to zbirko ureja. Tako ta zakon tudi ne bo natančno določal kroga oseb, ki so upravičeni uporabniki. Verjetno ne more biti dvoma, da je treba pooblastilo za dostop posameznika do osebnih podatkov iz zbirke utemeljevati tudi na podlagi več zakonov, če ti urejajo položaj tega subjekta glede na določeno situacijo. Upravičenost subjekta do uporabe osebnih podatkov izhaja iz namena uradne zbirke in iz določenega položaja, v katerem zakon subjektu nalaga, da mora določen podatek uporabiti. Včasih ima kdo upravičen interes pridobiti osebni podatek iz zbirke, čeprav to ni povsem v skladu z namenom zbiranja in posameznik uporabe ni dovolil. Upravičen interes pa lahko izhaja ne samo iz zakona, temveč tudi iz ustave, če uporabnik potrebuje podatke, da bi zavaroval svojo močnejšo ustav-

no zaščiteno pravico ali svoboščino (Rijavec, 1996:927).

V zvezi s povedanim je potrebno poudariti, da je ZDD edini zakon, v katerem je izrecno navedena pravica detektiva do uporabe določenih zbirk osebnih podatkov. Povedano je že bilo, da ZDD v 10. členu detektivu daje pravico, da zbira podatke o stalno in začasno prijavljenih osebah, zaposlitvi in lastniku avtomobila. Te podatke lahko detektiv pridobi iz naslednjih zakonsko urejenih zbirk osebnih podatkov in sicer iz evidenc o:

- stalno in začasno prijavljenih osebah,
- zaposlitvi,
- lastniku avtomobila.

Detektiv ima tudi pravico vpogleda v sodne in upravne spise v primerih, ko ima po zakonu to pravico stranka, ki ga je pooblastila.

Upravljalca zgoraj omenjenih zbirk osebnih podatkov je detektivu **dolžan posredovati zahtevane podatke**, in sicer na podlagi dokazila o tem, da je prevzel konkretno nalogo. Imeti mora torej pooblastilo stranke oziroma pogodbo o delu ter fotokopijo svoje licence. Ta detektivova pravica oziroma upravičenje pomeni, da mora **upravljalca zbirke osebnih podatkov v celoti odgovoriti na detektivov zahtevek za pridobitev osebnih podatkov** in mu mora iz zbirke posredovati vse podatke (tiste, ki so v konkretni zbirki zajeti), ki jih detektiv zahteva, ne pa samo del teh. 10. člen ZDD je kogenten in zahteva restriktivno razlago. Upravljalca zbirke osebnih podatkov nima tu nobene diskrecijske pravice oziroma prostega preudarka, ali bo in v kakšnem obsegu bo posredoval podatke. Upravljalca zbirke ne more samovoljno tolmačiti kogentno zakonsko določilo in si jemati pravice, ki je nima, ker nima diskrecijske pravice.

Detektivova pravica pridobivati podatke iz zbirk, naštetih v 10. členu ZDD, ne pomeni, da detektiv ne more ali celo ne sme zbirati tudi drugih podatkov oziroma podatkov iz ostalih zbirk podatkov. V 9. členu ZDD so našteje vrste podatkov, ki jih lahko zbira detektiv:

- informacije o osebah, ki so pogrešane,
- informacije o osebah, ki so skrite,
- informacije o dolžnikih,
- informacije o piscih in odpošiljateljih anonimnih pisem,
- informacije o povzročiteljih materialnih škod,
- informacije o predmetih, ki so ukradeni ali izgubljeni,
- informacije o dokaznem gradivu, potrebnem za zavarovanje ali dokazovanje pravic in upravičenj stranke pred

pravosodnimi in drugimi organi oziroma organizacijami, ki v postopkih odločajo o teh pravicah,

- informacije o zvestobi delavcev pri izvajanju konkurenčne klavzule,
- informacije o podatkih o uspešnosti in poslovnosti pravnih oseb.

Evidentno je, da detektiv vseh zgoraj naštetih informacij ne more dobiti v zbirkah iz 10. člena ZDD. Ostale informacije lahko pridobiva neposredno od osebe, na katero se podatki nanašajo, lahko pa tudi od drugih oseb, ki imajo podatke in so jih pripravljene dati prostovoljno, ali pa iz sredstev javnega obveščanja (prvi odstavek 9. člena ZDD). Na tem mestu lahko postavimo vprašanje, ali ima detektiv pravico oziroma možnost zahtevati podatke iz ostalih zbirk osebnih podatkov. Glede na povedano menimo, da to pravico ima. V tej zvezi je potrebno še enkrat poudariti, da detektiv svoje delo opravlja v strankinem imenu in na njen račun. To pomeni, da se detektiv lahko pojavi kot upravičen uporabnik osebnih podatkov vedno, ko je ta tudi stranka, ki ga je najela. Povedano tudi pomeni, da upravljalca zbirke ne more a priori zavreči detektivov zahtevkov za pridobitev osebnih podatkov, češ, saj ti podatki niso vsebovani v zbirkah iz 10. člena ZDD. Zahtevek je potrebno zato vselej natančno preučiti. Pri presoji dopustnosti posredovanja podatkov glede na zakonsko ureditev pa je potrebno najprej ugotavljati, ali ima pravico pridobiti podatke posameznik, ki je detektiva najel. Detektivova vloga tu v prvi vrsti ni relevantna.

Če je iz namenov, določenih v zakonu, razvidno, da posameznik lahko pridobi te podatke (8. člen ZVOP), ni nobenih zadržkov, da upravljalca zbirke ne bi teh podatkov posredoval detektivu. Pri presoji dopustnosti posredovanja podatkov mora upravljalca zbirke osebnih podatkov upoštevati še dejstvo, da mora imeti v dvomljivih primerih prednost varstvo zasebnosti. To seveda velja takrat, ko ne more ugotoviti upravičenega interesa posameznika (detektiva) po pridobitvi podatkov.

4 Način pridobivanja podatkov iz zbirk osebnih podatkov

Podatki o osebi, o kateri detektiv zbira informacije, se lahko nanašajo na fizično ali pravno osebo ali na predmet. Podatke iz zbirk osebnih podatkov, definiranih v 10. členu ZDD, detektiv pri-

dobiva pri Ministrstvu za notranje zadeve, ki je zakoniti upravljavec teh zbirk, oziroma pri pristojni upravni enoti, na območju katere ima stalno prebivališče.

Detektiv pridobi iskani podatek oziroma podatke na podlagi pisne vloge (vloga za pridobitev podatkov iz evidence). Sestavni del vloge je dokazilo o tem, da je prevzel konkretno nalogo (pooblastilo oziroma pogodba o delu) ter fotokopija detektivove licence, kot je bilo že omenjeno.

Vloga za pridobitev podatkov iz evidence naj bi vsebovala naslednje podatke:

- podatki o prosilcu (detektivu): ime, priimek, številka licence,
- naziv in naslov upravljavca zbirke podatkov,
- vrsta iskanih podatkov (podatki o stalno ali začasno prijavljenih osebah, podatki o lastnikih motornih vozil...),
- tekoča številka vloge, žig in detektivov podpis.

Pooblastilo oziroma pogodba o delu mora poleg ostalih sestavin vsebovati tekočo številko in datum ter osnovne podatke o naročniku, in sicer: ime, priimek in naslov naročnika ali naziv in sedež pravne osebe ter ime in priimek njenega zakonitega zastopnika.

Vloga mora biti popolna, saj predstavlja dokazilo o tem, da je detektiv prevzel konkretno nalogo (prvi odstavek 10. člena ZDD). Popolna vloga namreč izkazuje detektivovo upravičenost do pridobitve podatkov. V primeru nepopolne vloge (zgoraj naštetih sestavnih delov – elementi vloge so kogentni) upravljavec zbirke vlogo zavrne kot nepopolno in jo pošlje detektivu v dopolnitev.

5 Zastopanje in nezdružljivost dejavnosti

V prispevku smo nekajkrat omenili, da je detektiv strankin zastopnik oziroma pooblaščenec. To je glede na vsebino oziroma naravo njegovega dela logično, kajti ratio detektivske dejavnosti je zbiranje podatkov za stranko. Detektiv vedno prevzame konkretno nalogo na podlagi dogovora s stranko (Detektivska zbornica Republike Slovenije: 1995), kar je razvidno, kot smo že navedli, iz pogodbe in pooblastila med stranko in detektivom. S podpisom pogodbe stranka tudi pooblasti (pooblastilo je poseben dokument) za opravljanje konkretne naloge. Detektiv pa nasprotno s podpisom pogodbe prevzame opravljanje konkretne naloge in hkrati zastopa stranko in njene interese.

V stroki se velikokrat pojavljajo tudi vprašanja o **(ne)združljivosti izvajanja posameznih dejavnosti, predvsem odvetniške in detektivske dejavnosti**. Na podlagi preproste razlage določbe

1. odstavka 21. člena Zakona o odvetništvu lahko ugotovimo, da odvetnik ne more opravljati nobene druge dolžnosti kot poklic, razen na znanstvenem, pedagoškem, umetniškem ali publicističnem področju. Slednje pomeni (argumentum a contrario), da tudi detektiv ne more opravljati odvetniške dejavnosti kot poklic, tudi če ima državni pravniški izpit ter licenco odvetnika. Glede na določbo 21. člena Zakona o odvetništvu (Uradni list RS, št. 18/93 in 24/96, v nadaljevanju: Zovd) se bo moral 'trenutni' odvetnik odločiti, ali bo delal kot odvetnik, ali pa bo detektiv in bo vrnil odvetniško licenco. Obratno velja tudi za 'trenutnega' detektiva. Iz te razlage sledi, da bi morala pristojna strokovna služba pri detektivski zbornici RS po uradni dolžnosti preverjati delovni status (trenutno zaposlitev) kandidata za detektiva.

Vprašamo se lahko tudi, ali je detektiv s pravosodnim izpitom (izpolnjuje enake izobrazbene in strokovne pogoje kot odvetnik) lahko zagovornik stranke v kazenskem postopku, upoštevajoč določbe ZDD. Odgovoriti je potrebno, da odgovora na to vprašanje ne gre iskati v ZDD, temveč v Zakonu o kazenskem postopku, ki je lex specialis v razmerju do ZDD. Iz določbe 12. člena ZKP namreč izhaja, da se lahko obdolženec brani sam ali pa s strokovno pomočjo zagovornika, ki si ga izbere sam izmed odvetnikov. Za zagovornika se sme vzeti samo odvetnik, njega pa lahko nadomesti le odvetniški kandidat. Pred vrhovnim sodiščem sme biti zagovornik samo odvetnik – 4. odstavek 67. člena ZKP. Ugotovimo lahko, da detektiv ne more biti zagovornik stranke v kazenskem postopku.

V pravnem postopku pa je detektiv na podlagi določbe 86. člena ZPP lahko pooblaščenec stranke, saj 1. odstavek 86. člena ZPP določa:

»Stranke smejo opravljati pravdna dejanja osebno ali po pooblaščenju, vendar pa lahko sodišče zahteva od stranke, ki ima pooblaščenca, naj se pred sodiščem sama izjavi o dejstvih, ki jih je treba ugotoviti v pravdi.«

Očitno je, da je ta pooblaščenec lahko tudi detektiv, vendar brez pooblastil, ki jih ima odvetnik. Jasno je, da predvsem nima pravice zahtevati plačila po odvetniški tarifi.

Pojavi pa se nam tudi vprašanje, **ali lahko stranka v kazenskem ali pravnem postopku uveljavlja stroške, nastale z najemom detektiva (nagrada oziroma plačilo detektivu)**. V tej zvezi je treba poudariti, da o tem, katere stroške lahko uveljavlja stranka v kazenskem ali pravnem postopku, odloča sodišče na podlagi relevantnih določb ZPP in ZKP. V skladu z določbo

155. člena ZPP upošteva sodišče pri odločanju o tem, kateri stroški naj se povrnejo stranki, le tiste stroške, ki so bili potrebni za pravdo. Kateri so ti potrebni stroški za pravdo, pa odloči sodišče po skrbni presoji vseh okoliščin. Na tem mestu je treba povedati, da so pravdni stroški v bistvu izdatki, ki nastanejo med postopkom ali zaradi postopka. Pravdni stroški obsegajo tudi nagrado za delo odvetnika in drugih oseb, ki jim zakon priznava pravico do nagrade. ZDD v svojih določbah sicer izrecno ne predpisuje pravice detektiva do denarne nagrade, ugotovimo pa lahko, da ta pravica izhaja iz narave njegovega dela, saj detektiv pridobiva informacije, za katere ga v skladu z ZDD s pogodbo pooblasti stranka. Dela za stranko in na njen račun. Očitno je, da bi stranka lahko uveljavljala stroške, nastale z najemom detektiva.

Obstaja pa seveda tudi drugačno stališče. Primeri, ko je detektiv hkrati tudi strankin pooblaščenec, ustvarjajo zmedo in nejasnosti v javnosti. Na takšen način se degradira (zamegljuje) vloga odvetnikov, s tem pa se ustvarja slaba praksa (tudi s tem, če sodniki priznajo povrnitev stroškov za najem detektiva). Na tem mestu bi radi poudarili, da nočemo biti arbitri v 'sporni'

zadevi, vsekakor pa lahko ugotovimo, da v pozitivni zakonodaji nikjer ne moremo zaslediti izrecne prepovedi o nezdržljivosti funkcije pooblaščenca in detektiva. Ali drugače povedano, določitev detektiva kot pooblaščenca stranke v pravdnem postopku ne izključuje njegovih pravic, določenih v ZDD.

LITERATURA:

1. Zakon o detektivski dejavnosti, Uradni list RS, št. 32/94.
2. Zakon o pravdnem postopku, Uradni list RS, št. 26/99.
3. Zakon o kazenskem postopku, Uradni list RS, št. 63/94 in 72/98.
4. Zakon o odvetništvu, Uradni list RS, št. 18/93 in 24/96 – odločba US;
5. Zakon o izvršbi in zavarovanju s strokovnim predgovorom, NUK Ljubljana, 1998;
6. Kodeks detektivske etike, Detektivska zbornica RS, leto 1995.
7. RIJAVEC, V. (1996): Problemi varstva osebnih podatkov v sodnih postopkih v zvezi s procesnimi dejanji strank, Podjetje in delo 5–6.

Povzeto po: Pravna praksa, št. 11-12/2000

ODMEV IZ VRST DETEKTIVOV

K zapisu **dr. Tomaža Časa** in **Štefana Gostiča** o detektivu – pooblaščenca stranke za zbiranje in posredovanje podatkov (v PP, št. 11-12/2000) naj dodam naslednje:

Zakon o detektivski dejavnosti (Uradni list št. 32/94 – v nadaljevanju ZDD) določa, da je detektivska dejavnost po tem zakonu zbiranje in posredovanje informacij.

Kaj informacija je, je jasno vsaki poprečni osebi; informacije so, kot določajo leksikoni 'podatki o čem', sicer pa obvezno razlago zakonskih terminov, kot je 'informacija', daje samo zakonodajalec in ne pisca članka v PP, št. 11-12/2000. Dokler ne bo objavljena obvezna razlaga, se termin informacija uporablja najširše.

ZDD še določa, da sme detektiv pridobivati informacije neposredno od osebe, na katero se podatki nanašajo, lahko pa tudi od drugih oseb, ki imajo podatke in so jih pripravljene dati prostovoljno itn. Za osebe se štejejo – fizične, pravne, javno pravne (vse te osebe imajo informacije). Objavljeni odgovor v PP, št. 11-12/2000 na strani 14 na vprašanje, ali stranka v kazenskem ali pravdnem postopku lahko uveljavlja stroške, nastale z najemom detektiva, je gotovo pomanjkljiv. ZPP v 151. členu namreč jasno določa, da pravdni stroški obsegajo tudi nagrado drugim osebam, katerim zakon priznava pravico do nagrade. S temi drugimi osebami po ZPP so lahko mišljeni tudi detektivi. Po ZDD se stranka in detektiv prosto dogovarjata o stroških in nagradi. Prednostna naloga zbornice, ki obvezno združuje detektive, pa bo, zaradi navedenih dilem, čimprej sprejeti detektivsko tarifo in jo objaviti v Uradnem listu RS. Nastalo dilemo je posredno že razrešil Pravilnik o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati osebe za opravljanje vročanja in o pravilih za njihovo delovanje, ki med drugim omenja tudi detektive ali detektivske družbe kot možne vročevalce (pridobi in posreduje informacijo o vročitvi) in določa nagrado v točkah, vred-

nost točke znaša 87,40 SIT in je usklajena z vrednostjo odvetniške točke in notarske tarife ter se spreminja v skladu z njima. Dopusčena je torej analogija z odvetniško in notarsko tarifo in tukaj je treba iskati odgovor glede priznavanja stroškov stranke v kazenskem ali pravdnem postopku, nastale z najemom detektiva. Stroški stranke, nastali z najemom detektiva, se v pravdnem in kazenskem postopku lahko priznajo.

Kot sem navedel že v svojem odmevu na zapis "Podatki – le prek zakonsko pooblaščenih" (glej PP, št. 437; 29. 7. 1999), se bo vsak, ki uveljavlja svoje pravice, moral posluževati tudi detektivov, ki jih ZDD izrecno pooblašča prav v ta namen – pridobivanja in posredovanja informacij. Zaradi večje pravne varnosti strank in s tem zaradi lažjega pridobivanja in posredovanja informacij je bil leta 1994 sprejet ZDD. Detektivi imajo velika pooblastila, če se šteje, da je informacija vsaka zaznava in zapis, listina, ki jo stranka zasleduje in jo hoče pridobiti (tudi informacije, ki jih posredujejo sodišča, nasprotna stranka in drugi). Ker se šteje, dokler ne bo zakonodajalec obvezno obrazložil zakonskega termina 'informacija', da je informacija vse (npr. listina, sklep, sodba), lahko torej po ZDD in po procesnem predpisu detektiv za stranko tudi pridobiva informacijo, ki jo stranka zasleduje. Da detektiv pride do vseh teh informacij, mora nujno zagovarjati oziroma zastopati stranko v postopkih in stranki nuditi optimalno storitev in obseg, kot to določa kodeks. Seveda pa mora imeti detektiv strokovne pogoje, ki jih pred sodiščem izkazuje s pravniškimi državnimi izpitom oziroma pravosodnim izpitom, saj ZPP določa, da lahko stranko pred določenimi sodišči zastopa samo oseba s pravniškimi državnimi izpitom oziroma pravosodnim izpitom.

Dario Šilc
(licenca DeZRS št. 029)

Povzeto po: Pravna praksa, št. 14-15/2000

Objava: Uradni list RS, št. 32/13. 4. 2000/1488, stran 3846

Velja od: 14. aprila 2000

Na podlagi četrtega odstavka 132. člena zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99) izdaja minister za pravosodje

PRAVILNIK

O POGOJIH, KI JIH MORAJO IZPOLNJEVATI OSEBE ZA OPRAVLJANJE VROČANJA IN O PRAVILIH ZA NJIHOVO DELOVANJE

1. SPLOŠNI DOLOČBI

1. člen

Ta pravilnik določa pogoje, ki jih morajo izpolnjevati pravne in fizične osebe za opravljanje dejavnosti vročanja po zakonu o pravnem postopku ter pravila za njihovo delovanje.

2. člen

Vročanje lahko opravljajo pravne in fizične osebe, ki opravljajo vročanje kot registrirano dejavnost in izpolnjujejo pogoje, določene s tem pravilnikom, po pridobitvi dovoljenja ministra za pravosodje (v nadaljevanju: pooblaščenih vročevalci).

Osebe iz prejšnjega odstavka lahko začnejo opravljati dejavnost vročanja z dnem vpisa v register pooblaščenih vročevalcev.

Register pooblaščenih vročevalcev vodi Ministrstvo za pravosodje. Register se lahko vodi s podporo računalnika.

2. POGOJI ZA OPRAVLJANJE VROČANJA

3. člen

Pravna ali fizična oseba, ki je skladno z določbami predpisov, ki urejajo vpis v sodni register oziroma v vpisnik samostojnih podjetnikov posameznikov, vpisana v sodni register oziroma v vpisnik samostojnih podjetnikov posameznikov, se vpiše v register pooblaščenih vročevalcev, če

ima dovoljenje ministra za pravosodje za opravljanje dejavnosti vročanja.

Minister za pravosodje izda dovoljenje za opravljanje dejavnosti vročanja na pisno zahtevo osebe iz prejšnjega odstavka, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- če je pravna oseba oziroma samostojni podjetnik posameznik vpisan v sodni register in ima dovoljenje pristojnega organa o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dejavnosti kurirskih storitev po veljavni standardni klasifikaciji dejavnosti, če so ti posebej predpisani z zakonom ali drugim aktom;
- če je fizična oseba vpisana v vpisnik samostojnih podjetnikov posameznikov za opravljanje dejavnosti kurirskih storitev po veljavni standardni klasifikaciji dejavnosti;
- če je oseba, ki bo opravljala vročanje pri pravni ali fizični osebi, primerna za opravljanje teh dejanj.

Šteje se, da je oseba, ki bo opravljala vročanje pri pravni ali fizični osebi, primerna za opravljanje teh dejanj, če izpolnjuje splošne pogoje za sklenitev delovnega razmerja, če aktivno obvlada slovenski jezik in če ni bila pravnomočno obsojena za kaznivo dejanje, ki je lahko ovira za opravljanje vročanja.

Ne glede na določili prvega in drugega odstavka tega člena, izda minister za pravosodje, na pisno zahtevo osebe, ki opravlja funkcijo izvršitelja ali detektiva, ali detektivske družbe, dovoljenje za opravljanje dejavnosti vročanja.

Oseba, ki vloži zahtevo za izdajo dovoljenja za

opravljanje dejavnosti vročanja, mora zahtevati priložiti listine, s katerimi dokazuje, da izpolnjuje pogoje za izdajo dovoljenja, v originalu ali v overjenem prepisu. Izpisek iz sodnega registra oziroma iz vpisnika samostojnih podjetnikov posameznikov ne sme biti starejši kot 30 dni.

4. člen

Na utemeljen predlog predsednika sodišča ali po uradni dolžnosti izda minister za pravosodje odločbo, s katero pooblaščenemu vročevalcu odvzame dovoljenje za opravljanje dejavnosti vročanja, če ugotovi, da:

- ne izpolnjuje pogojev iz 3. člena tega pravilnika,
- opravlja vročanje v nasprotju z zakonom oziroma v nasprotju s pravili, določenimi v tem pravilniku.

V odločbi, s katero minister za pravosodje odvzame dovoljenje za opravljanje dejavnosti vročanja, naloži pooblaščenemu vročevalcu, da mora v roku 15 dni od dneva vročitve odločbe predati Ministrstvu za pravosodje vse izkaznice, ki so bile izdane osebam, ki so pri njem opravljale vročanje, ter evidenco, ki jo je vodil v skladu z 9. členom tega pravilnika.

3. PRAVILA ZA DELOVANJE

5. člen

Pooblaščen vročevalec mora opravljati vročanje skladno z določili zakona o pravnem postopku in v skladu s pravili, določenimi v tem pravilniku.

6. člen

Osebe, ki pri pooblaščenem vročevalcu opravljajo vročitve, se pri vročanju izkazujejo z izkaznico, ki jo izda minister za pravosodje.

Izkaznica je sestavljena iz plastificiranega ovitka, velikosti 10 x 7 cm, in identifikacijske kartice, velikosti 9,5 x 6,5 cm, ki se po vnosu podatkov o imetniku vstavi v plastificiran ovitek.

Obrazec identifikacijske kartice (Skica – obrazec 1) vsebuje:

- oznako 'POOBLAŠČENI VROČEVALEC',
- prostor za izpis firme oziroma osebnega imena pooblaščenega vročevalca, pri čemer se ob vnašanju podatkov za osebnim imenom pooblaščenega vročevalca, ki je izvršitelj ali detektiv, ustrezno izpiše tudi beseda 'izvršitelj' oziroma 'detektiv',
- prostor za izpis sedeža pooblaščenega vročevalca,

- prostor za izpis evidenčne številke izkaznice,
- prostor za sliko in osebno ime osebe, ki vroča,
- prostor za podpis ministra za pravosodje in za pečat Ministrstva za pravosodje.

Evidenčna številka izkaznice je sestavljena iz zaporedne številke pooblaščenega vročevalca, vpisanega v register pooblaščenih vročevalcev, ki ji sledi znak '/' in zaporedna številka osebe, ki je pri pooblaščenem vročevalcu vpisana v register pooblaščenih vročevalcev kot oseba, ki pri pooblaščenem vročevalcu opravlja vročanje.

7. člen

Oseba, ki vroča, mora imeti pri opravljanju vročanja pri sebi izkaznico iz prejšnjega člena in jo mora na zahtevo naslovnika pisanja ali osebe, kateri sme v skladu z zakonom izročiti pisanje namesto naslovniku, le-tej pokazati.

8. člen

Za nepravilno uporabo ali zlorabo izkaznice je odgovoren pooblaščen vročevalec.

Če oseba, ki vroča, izkaznico izgubi ali kako drugače ostane brez nje ali je izkaznica poškodovana, je dolžan pooblaščen vročevalec o tem takoj obvestiti Ministrstvo za pravosodje, ki osebi, ki vroča, izda novo izkaznico in jo vpiše v register pooblaščenih vročevalcev pod novo zaporedno številko.

Naknadno najdena izkaznica ali poškodovana izkaznica se izroči Ministrstvu za pravosodje, ki izkaznico uniči. Uničenje se zaznamuje v registru pooblaščenih vročevalcev.

9. člen

Pooblaščen vročevalec vodi evidenco zadev, v katerih opravlja vročanje po odredbi sodišča v skladu z drugim odstavkom 132. člena zakona o pravnem postopku.

nadaljevanje na 52. strani

POOBLAŠČENI VROČEVALEC	
(firma oz. osebno ime poobl. vročevalca)	
(sedež poobl. vročevalca)	ev.št. izkaznice:
(fotografija)	(ime)
	(priimek)
	(datum)
	(podpis ministra)
	štampljka

Obrazec – skica št. 1

JAVNA RAZPRAVA O KODEKSU POKLICNE ETIKE

Andrej Dvoršak

Na lanskih Dnevih varnosti v Portorožu me je predsednik DeZRS Danilo Zorn zadolžil, da po svojih najboljših močeh in znanju pripravim predlog KODEKSA POKLICNE DETEKTIVSKE ETIKE, ki mora biti kratek (ne sme presehati ene tipkane strani), jedrnat in mora zajemati ključne elemente detektivske etike, takšne, ki so sprejemljivi za slehernega člana DeZRS.

Delo ni bilo lahko, ker je praksa zasebnih detektivov v Sloveniji skromna in nima dolge tradicije. Tudi bistvenih pritožb na delo detektivov še ni bilo, kar kaže na to, da večina svoje delo opravlja pošteno in etično.

Zaradi tega sem se pri pripravi osnutka oprl na tuje izkušnje in na temeljna dela klasične filozofije, zlasti Platona in Aristotela, kot tudi na dela kasnejših mislecev, ki so se ukvarjali z etiko.

Ugotovil sem, da je večina kodeksov poklicne detektivske etike (pregledal sem 49 kodeksov etike detektivov Evrope, ZDA, Avstralije in Velike Britanije) kratkih in zelo splošnih. Detektivska združenja so zelo rigorozna do kršilcev poklicne detektivske etike in na ta način vzdržujejo ugled v družbi. Poleg kodeksov imajo posamezna združenja še tako imenovane 'Cilje detektivskega združenja' in 'Postopkovnike', v katerih so opisani postopki sklepanja pogodb in obračunavanja storitev. Vendar gre v teh primerih predvsem za tista združenja in tiste države, kjer nimajo posebnih zakonov o detektivski dejavnosti (Velika Britanija, Grčija, nekatere države ZDA).

Kodeks poklicne etike zasebnih detektivov, ki je bil sprejet na skupščini 1998, je v bistvu zgolj podaljšek zakona in neke vrste postopkovnik, ki pa ima tudi etična načela.

Bistvo etičnega kodeksa je ravno v tem, da vsebuje zgolj splošna etična načela, po katerih naj se ravna pripadnik združenja, in ne da ta načela podrobno predpisuje. Življenje je namreč takšno, da zahteva različno ravnanje v različnih okoliš-

činah, vedno pa mora biti to ravnanje skladno z nekimi splošnimi načeli in normami.

Iz vseh dostopnih kodeksov poklicne etike zasebnih detektivov in na podlagi znanja, pridobljenega s študijem etike in filozofije, sem pripravil osnutek kodeksa, za katerega menim, da se je bolj približal tistim etičnim načelom, ki so za detektive sprejemljiva in zavezujoča in ne predstavljajo 'tolmačenja ZDD', njegovega 'dopolnila' ali stališč vodstva zbornice, MNZ ali koga tretjega.

Kodeks naj bi bil lično oblikovan in vsak član DeZRS bi ga moral pred prevzemom licence svečano podpisati ter se tako tudi formalno zavezati njegovim načelom. Zasebni detektiv ne more biti oseba, ki ravna neetično in ni poštena do strank, kolegov detektivov in DeZRS kot predstavnice države, ki mu daje licenco in omogoča opravljanje dejavnosti.

Ne trdim, da je ta kodeks najboljši, je pa, enako kot sedaj veljavni, nov korak k uveljavljanju detektivskega poklica in etičnih načel, ki naj slehernega vodijo na njegovi detektivski poti.

Upravni odbor DeZRS je o osnutku razpravljal na svoji aprilski seji, dal nekaj pripomb, ki so že vključene v osnutek, in sklenil, da osnutek Kodeksa detektivske poklicne etike v javno obravnavo, tako da ga objavi v Prilogi glasila Detektiv. Tako bo omogočil vsem članom DeZRS, da dajo nanj svoje pripombe, ki jih bo UO DeZRS obravnaval in na njihovi podlagi oblikoval predlog končnega besedila, ki ga bo sprejela skupščina zbornice v začetku prihodnjega leta. **Javna razprava bo potekala do 2. oktobra 2000.** Do takrat, spoštovani kolegi, napišite svoje pripombe in jih pošljite na naslov Detektivske zbornice. Časa je dovolj in škoda bi bilo zamuditi priložnost in možnost sooblikovanja enega temeljnih aktov DeZRS, ki se potem, ko bo spremenjen in sprejet, najbrž ne bo tako kmalu spet spreminjal.

Kodeks

poklicne etike zasebnih detektivov

Značko svojega poklica priznavam kot simbol družbenega zaupanja, ki ga prejemam od Detektivske zbornice Republike Slovenije v svoje skrbništvo, da bi ga varoval ves čas svoje zvestobe etiki detektivske dejavnosti. Ves čas si bom prizadeval, da bi dosegel ta cilj in ideale svojega izbranega poklica in bil častivreden

zasebni detektiv

Izjavljam:

da bom opravljal vse poklicne dolžnosti zasebnega detektiva v skladu z najvišjimi moralnimi in etičnimi načeli in nikoli ne bom zavestno naredil česa, s čimer bi lahko omadeževal poklic zasebnega detektiva in Detektivsko zbornico Republike Slovenije, ki mi je izkazala zaupanje s podelitvijo detektivske licence;

da se bom kot zasebni detektiv vzdržal podajanja vrednostnih sodb o delu drugih detektivov ali kakršnegakoli ravnanja, ki bi lahko škodilo ugledu drugih detektivov in detektivskih družb;

da bodo moja vodila za doseganje uspeha resnica, strokovnost, vestnost in preudarnost;

da bom opravljal vse preiskave v mejah naročila, zakonitosti, moralnosti in detektivske poklicne etike;

da ne bom strankam svetoval katerikoli protizakoniti ali neetični postopek ali dejanje;

da bom spoštoval zasebnost strank, da se ne bom izneveril njihovem zaupanju in bom varoval njihove skrivnosti, kot bi bile moje lastne;

da bom poročal strankam o vseh dejstvih, ki jih bom odkril, naj bodo ugodna ali ne;

da bom strankam posredoval sveže in natančne informacije v največji možni meri, v okviru denarnih možnosti in časa, ki ga določi stranka;

da drugemu detektivu ne bom posredoval podatkov in informacij, če iz narave informacij in podatkov izhaja, da bi posredovanje le-teh lahko škodovalo interesom stranke, s katero sem ali sem bil v poslovnem razmerju;

da bom realno ocenil vrednost (količino in zahtevnost) svojega dela ter stroške, povezane z delom v posameznem primeru, in si zaradi strankinega težkega položaja ne bom pridobival koristi, ki bi presegle vrednost dela in (upravičenih) stroškov;

da bom stranko pred podpisom pogodbe seznanil s svojimi možnostmi delovanja in omejitvami pri delovanju in ji pri sklepanju pogodbe ne bom obljubil uspeha, če bom vedel, da je uspeh dvomljiv ali ga sploh ni mogoče doseči;

da bom dal stranki vedno poročilo o ugotovitvah (podatkih, informacijah in rezultatih preiskave) o prevzeti zadevi;

da priznavam častno razsodišče Detektivske zbornice Republike Slovenije kot razsodnika o svojih zgoraj navedenih dejanjih in postopkih.

.....
predsednik častnega razsodišča DeZRS

.....
zasebni detektiv

Ljubljana, DD. MM. LETO

nadaljevanje z 49. strani

Evidenca, ki se vodi v posebni knjigi ali s podporo računalnika, vsebuje naslednje podatke:

- zaporedno številko zadeve,
- datum prejema zadeve,
- navedbo sodišča, ki je odredilo vročitev,
- navedbo naslovnika in pisanja, ki naj se vroči,
- datum in način vročitve (ali je bilo pisanje vročeno neposredno naslovníku, ali je bila opravljena nadomestna vročitev in komu, ali neposredna vročitev ni bila uspešno opravljena, pa je v skladu z določili zakona o pravnem postopku nastopila domneva vročitev),
- v primeru, da vročitve sploh ni bilo mogoče opraviti, razlog za to, in datum, ko je zadeva vrnjena sodišču.

10. člen

Podatke v evidenci mora pooblaščen vročevallec hraniti najmanj 10 let od dneva, ko je zadeva vpisana v evidenco. Po izteku tega roka oziroma v primeru izbrisa pooblaščenega vročevalca iz registra pooblaščenih vročevalcev mora pooblaščen vročevallec izročiti zadeve v evidenci Ministrstvu za pravosodje.

Minister za pravosodje lahko odloči, da se posamezne zadeve iz evidence vložijo v spis, ki se v tej zadevi vodi pri sodišču.

11. člen

Kadar odredi sodišče vročitev v skladu s 140. in 141. členom zakona o pravnem postopku, uporabi oseba, ki vroča, pri opravljanju vročanja Obrazec VRO – št. 1 in Obrazec VRO – št. 2.

Kadar odredi sodišče osebno vročitev v skladu s 142. členom zakona o pravnem postopku, uporabi oseba, ki vroča, Obrazec VRO – št. 3, Obrazec VRO – št. 4 in Obrazec VRO – št. 5.

Oseba, ki vroča, izpolni vsa potrebna obvestila v dvojniki, od katerih se eden vrne sodišču skupaj s pisanjem v skladu s prvim odstavkom 141. člena zakona o pravnem postopku.

12. člen

V predlogu za odreditev vročitve po pooblaščenem vročevalcu navede stranka, ki predlaga takšno vročitev, kolikokrat naj pooblaščen vročevallec opravi posamezna dejanja vročitve.

Če pooblaščen vročevallec ugotovi, da vročitve ni mogoče opraviti skladno z odredbo sodišča, mora pisanje nemudoma vrniti sodišču skupaj z zapisnikom, v katerem opiše poskušena dejanja vročitve in razloge za neuspešno vročitev.

Po uspešno opravljeni vročitvi mora pooblaščen vročevallec o tem nemudoma obvestiti sodišče in priložiti vsa ustrezna obvestila.

13. člen

Pooblaščen vročevallec, ki je detektiv ali detektivska družba mora nemudoma zavrniti odredbo sodišča, s katero mu je sodišče odredilo vročitev pisanja osebi, za katero je kadarkoli opravil kakršnokoli detektivsko storitev.

Če pooblaščen vročevallec iz prejšnjega odstavka ne ravna skladno z določbo prejšnjega odstavka, mu minister za pravosodje odvzame dovoljenje za opravljanje dejavnosti vročanja.

14. člen

Pooblaščen vročevallec je za vročitev upravičen do nagrade in do povrnitve potnih stroškov, izjemoma pa tudi do povrnitve drugih dejanskih stroškov, za katere sodišče na podlagi predloženih dokazil oceni, da so bili potrebni.

Nagrada za navadno vročitev znaša 12 točk, nagrada za osebno vročitev pa 115 točk.

Vrednost točke iz prejšnjega odstavka znaša 87,40 SIT in je usklajena z vrednostjo točke odvetniške in notarske tarife ter se spreminja v skladu z njima. O spremembi vrednosti točke odloči minister za pravosodje.

Povrnitev potnih stroškov se obračunava v skladu z odvetniško tarifo.

15. člen

Če vročitev ni opravljena v skladu z odredbo sodišča (rok in način) ali s tem pravilnikom, pooblaščenemu vročevalcu ne pripadajo nagrada, povrnitev potnih stroškov in drugih dejanskih stroškov iz prejšnjega člena tega pravilnika.

V primeru iz prejšnjega odstavka tega člena mora sodišče, lahko pa tudi stranka sama, o tem obvestiti predsednika sodišča, ki ukrepa skladno s tem pravilnikom.

16. člen

O izplačilu nagrade in povrnitvi stroškov odloča sodišče, ki je odredilo vročitev po pooblaščenem vročevalcu, na podlagi pisne zahteve pooblaščenega vročevalca, v kateri mora natančno opredeliti stroške, katerih povrnitev zahteva.

Sodišče mora odločiti o zahtevi pooblaščenega vročevalca najkasneje v osmih dneh od prejema zahteve.

Sodišče v sklepu, s katerim prizna nagrado in odmeri stroške, določi, da se priznana nagrada in odmerjeni stroški izplačajo iz zneska, ki ga je

založil predlagatelj vročitve po pooblaščenem vročevalcu; če pa založeni znesek ne zadošča, naloži stranki, ki je predlagala tako vročitev, naj izplača pooblaščenemu vročevalcu razliko med priznano nagrado in odmerjenimi stroški ter založenim zneskom v roku osmih dni.

Sodišče mora izplačati priznano nagrado in odmerjene stroške iz založenega zneska v 30 do 45 dneh po pravnomočnosti sklepa, s katerim je bilo o zahtevi odločeno.

4. REGISTER POBLAŠČENIH VROČEVALCEV

17. člen

V register pooblaščenih vročevalcev se vpiše:

- zaporedna številka in datum vpisa v register pooblaščenih vročevalcev,
- firma oziroma osebno ime in sedež pooblaščenega vročevalca,
- pravno organizacijska oblika pooblaščenega vročevalca oziroma navedba, da je pooblaščen vročevalec izvršitelj oziroma detektiv,
- enotna identifikacijska številka iz sodnega registra oziroma matična številka obrata iz vpisnika podjetnikov oziroma registrska številka izkaznice izvršitelja oziroma številka licence, izdane detektivu,
- številka in datum odločbe, s katero je minister za pravosodje dovolil opravljanje dejavnosti vročanja pooblaščenemu vročevalcu,
- osebno ime, EMŠO in naslov vseh oseb, ki pri pooblaščenem vročevalcu opravljajo vročanje, in evidenčna številka njihove izkaznice.

Oseba, ki naj bi pri pooblaščenem vročevalcu opravljala vročanje, ne sme začeti opravljati vročanja, dokler ni vpisana v register pooblaščenih vročevalcev.

Če opravlja vročanje oseba, ki ni vpisana v register pooblaščenih vročevalcev kot oseba, ki pri pooblaščenem vročevalcu opravlja vročanje, je to razlog za odvzem dovoljenja pooblaščenemu vročevalcu.

Pooblaščen vročevalec mora Ministrstvo za pravosodje nemudoma obvestiti o vsaki spremembi podatkov, ki se vpisujejo v register pooblaščenih vročevalcev.

Če želi pooblaščen vročevalec naknadno vpisati v register pooblaščenih vročevalcev novo osebo, ki naj bi pri njem opravljala vročanje, minister za pravosodje ugodi predlogu za vpis te osebe v register pooblaščenih vročevalcev, če izpolnjuje pogoje iz tretje alineje 3. člena tega pravil-

nika. Če oseba the pogojev ne izpolnjuje, minister za pravosodje zavrne predlog za vpis osebe v register pooblaščenih vročevalcev.

18. člen

Pooblaščen vročevalec se izbriše iz registra pooblaščenih vročevalcev:

- na lastno zahtevo - z dnem, ko Ministrstvo za pravosodje prejme popolno zahtevo za izbris,
- na podlagi dokončne odločbe, s katero minister za pravosodje odvzame dovoljenje za opravljanje dejavnosti vročanja - z dnem dokončnosti odločbe.

Popolna je tista zahteva za izbris iz registra pooblaščenih vročevalcev, ki so ji priložene vse izkaznice, ki so bile izdane osebam, ki so pri pooblaščenem vročevalcu opravljale vročanje, ter evidenca, ki jo je pooblaščen vročevalec vodil v skladu z 9. členom tega pravilnika.

Izkaznice, ki so bile predane Ministrstvu za pravosodje v skladu s prejšnjim odstavkom ali na podlagi odločbe, s katero je minister za pravosodje odvzel dovoljenje za opravljanje dejavnosti vročanja, se uničijo.

19. člen

Ministrstvo za pravosodje mora ob vsakem vpisu novega pooblaščenega vročevalca v register pooblaščenih vročevalcev oziroma ob vsakem izbrisu pooblaščenega vročevalca iz registra pooblaščenih vročevalcev, najmanj pa enkrat letno, posredovati predsednikom vseh sodišč v Republiki Sloveniji seznam pooblaščenih vročevalcev.

5. KONČNI DOLOČBI

20. člen

Obrazci in skica iz tega pravilnika so sestavni del tega pravilnika in so objavljeni skupaj z njim.

21. člen

Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 071-08-3/00

Ljubljana, dne 3. marca 2000

Tomaž Marušič l.r.
Minister za pravosodje

Priloge:

(Obrazec VRO - št. 1: OBVESTILO PRI NAVADNEM VROČANJU po 141. členu ZPP)

.....
(ime in priimek naslovnika)

Obveščamo vas, da vam je vročevalec poskušal vročiti pisanje
sodišča v/naopr.št.
(naslov sodišča)

Ker vas vročevalec danes, dne ni našel na tem naslovu in vam ni mogel izročiti sodnega pisanja, niti ga ni mogel izročiti odraslim članom gospodinjstva, hišniku ali sosedu (1. odstavek 140. člena Zakona o pravnem postopku), oziroma sodelavcu (2. odstavek 140. člena Zakona o pravnem postopku), je vročevalec v skladu s 1. odstavkom 141. člena Zakona o pravnem postopku pisanje vrnil zgoraj navedenemu sodišču, kjer lahko pisanje dvignete v roku 15 dni od dne dalje. **Če pisanja v tem roku ne boste dvignili, se bo štelo, da je bila vročitev opravljena na dan, ko je bilo puščeno to obvestilo, to je danes.**

V dne
(kraj) (datum)

Podpis vročevalca:

(Obrazec VRO - št. 2: VROČILNICA ZA NAVADNO VROČANJE)

Opravična številka **VROČILNICA** Število prilog

Ev.

.....
(ime sodišča)

Naslovnik: 1. Ker tisti, ki naj se mu pisanje izroči, pisanja ni hotel sprejeti, se je pisanje pustilo v stanovanju / v prostoru, kjer ta oseba dela / v poštnem nabiralniku / ker poštnega nabiralnika ni, se je pisanje pritrdilo na vrata stanovanja oz. prostorov (ustrezno označiti!) **(Navedi dan, uro in razlog odklonitve!)**

Potrjujem s lastnoročnim podpisom, da sem prejel zgoraj navedeno pisanje.

..... dne
(kraj)

.....
(datum - z besedo)

.....
(podpis naslovnika oziroma vročevalca, če je naslovnik nepismen ali se ne more podpisati ali če naslovnik noče podpisati vročilnice, s pripombo, zakaj je podpisal naslovnika)

Vročil:

.....
(podpis vročevalca)

2. Namesto naslovnika je pisanje prevzel

.....
(kdo in v kakšnem razmerju je ta oseba s tistim, ki mu je treba vročiti pisanje)

..... dne
(kraj)

.....
(datum - z besedo)

.....
(podpis prejemnika oz. vročevalca, če je prejemnik nepismen ali se ne more podpisati ali če prejemnik noče podpisati vročilnice - s pripombo, zakaj je podpisal prejemnika)

.....
(podpis vročevalca)

(Obrazec VRO - št. 3 : 1. OBVESTILO PRI OSEBNEM VROČANJU po 3. odstavku 142. člena ZPP)

.....
(ime in priimek naslovnika)

1. Obveščamo vas, da vam je vročevalec poskušal vročiti pisanje
sodišča v/na opr.št. ,
(naslov sodišča)
ki ga morate **osebno** prejeti.
2. Prosimo vas, da dne med in uro počakate na
naslovu ,
kamor vam bo vročevalec ponovno prinesel sodno pisanje.

Če vas v navedenem času vročevalec ne bo našel na tem naslovu, bo v skladu s 4. odstavkom 142. člena Zakona o pravnem postopku sodno pisanje izročil enemu izmed odraslih članov vašega gospodinjstva, ki je pisanje dolžan sprejeti; če tudi to ne bo mogoče, pa bo pisanje izročil hišniku ali sosеду, če bosta v to privolila (1. odstavek 140. člena Zakona o pravnem postopku); oziroma, če gre za vročanje na vašem delovnem mestu, bo pisanje izročil sodelavcu, če bo v to privolil (2. odstavek 140. člena Zakona o pravnem postopku).

V, dne.....

Podpis vročevalca:

Podpis prejemnika obvestila:, ki je: odrasel član
gospodinjstva / hišnik / sosed / sodelavec (ustrezno označiti!)

(Obrazec VRO - št. 4: 2. OBVESTILO PRI OSEBNEM VROČANJU po 141. členu ZPP)

.....
(ime in priimek naslovnika)

Ker vam vročevalec dne ni mogel osebno vročiti sodnega pisanja
..... sodišča v/na ,
(naslov sodišča)

opr.št., in danes, dne tudi ne odraslim članom
gospodinjstva, hišniku ali sosеду, oziroma sodelavcu, vam sporočamo, da je vročevalec v
skladu s 1. odstavkom 141. člena Zakona o pravnem postopku vrnil pisanje zgoraj
navedenemu sodišču, kjer ga lahko prevzamete v roku 15 dni od dne
dalje. **Če pisanja v tem roku ne boste dvignili, bo sodišče štelo, da je bila vročitev
opravljena na dan, ko je bilo puščeno to obvestilo, to je danes.**

V, dne.....

Podpis vročevalca:

(Obrazec VRO - št. 5: VROČILNICA ZA OSEBNO VROČANJE)

Opravična številka VROČILNICA Število prilog

Ev.

(ime sodišča)

Naslovnik:

1. Ker tisti, ki naj se mu pisanje izoči, pisanja ni hotel sprejeti (144. člen ZPP), se je pisanje pustilo v stanovanju/ v prostoru, kjer ta oseba dela / v poštne nabiralniku / ker poštnega nabiralnika ni, se je pisanje pritrdilo na vrata stanovanja oz. prostorov (ustrezno označiti!).

Potrjujem z lastnoročnim podpisom, da sem danes prejel zgoraj navedeno pisanje

(navesti dan, uro in razlog odklonitve)

....., dne
(kraj)

(datum z besedo)

2. Namesto naslovniku, ki se ga tudi potem, ko se je pustilo pisno obvestilo, naj bo določenega dne ob določeni uri v svojem stanovanju ali na delovnem mestu (3. odstavek 142. člena ZPP), ni našlo, se je pisanje izročilo:

(podpis naslovnika oz. vročevalca, če je naslovnik nepismen ali se ne more podpisati ali če naslovnik noče podpisati vročilnice - s pripombo, zakaj je podpisal naslovnika)

(komu in v kakšnem razmerju je ta oseba s tistim, ki mu je bilo treba pisanje vročiti)

....., dne
(kraj)

Vročil:

(datum z besedo)

(vročevalec)

(podpis prejemnika oz. vročevalca, če je prejemnik nepismen ali se ne more podpisati ali če prejemnik noče podpisati vročilnice - s pripombo, zakaj je podpisal prejemnika)

....., dne

(vročevalec)

Objava: Uradni list RS, št. 32/13. 4. 2000/1489, stran 3855
Velja od: 14. aprila 2000

Na podlagi 291 člena zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 51/98) izdaja minister za pravosodje

PRAVILNIK

O TARIFI ZA PLAČILO DELA IZVRŠITELJEV IN O POVRAČILU STROŠKOV V ZVEZI Z NJIHOVIM DELOM

A) SPLOŠNI DEL

1. člen

Ta tarifa določa način vrednotenja in obračunavanja izvršiteljskih storitev in povračilo stroškov izvršitelju v zvezi z opravljanjem posameznih dejanj izvršbe in zavarovanja po zakonu o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 51/98).

2. člen

Izvršiteljska storitev so vsa dejanja izvršbe in zavarovanja, ki jih izvršitelj opravi na podlagi sklepa ali odredbe sodišča oziroma drugega z zakonom določenega organa ter v skladu z drugimi predpisi, ki določajo opravila izvršitelja.

3. člen

Vrednost predmeta in cene izvršiteljske storitve sta v tarifi določena s številom točk.

Cena izvršiteljske storitve se ugotovi tako, da se vsota točk za posamezna dejanja izvršbe ali zavarovanja pomnoži z vrednostjo točke.

Vrednost točke znaša ob izdaji te tarife 40 tolarjev.

Vrednost točke se spreminja glede na rast cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji, ki jo ugotavlja Zavod Republike Slovenije za statistiko ali glede na rast plač sodnikov v Republiki Sloveniji. Sprememba vrednosti točke je možna le v primeru, ko rast cen življenjskih

potrebščin ali rast plač sodnikov, v času od zadnjega zvišanja znaša več kot 10%.

O spremembi vrednosti točke odloča minister, pristojen za pravosodje, na predlog zbornice izvršiteljev.

4. člen

Ko sodišče odloča o plačilu izvršitelju za opravljeno storitev, upošteva vrednost točke po tarifi, veljavni na dan odmere, število točk pa po tarifi, veljavni v času opravljene storitve.

5. člen

Za delo, ki ga mora izvršitelj opraviti po odredbi sodišča v času med 16. in 8. uro se cena storitve zviša za 50%, za delo, ki ga mora izvršitelj opraviti po odredbi sodišča ob sobotah in nedeljah ali dela prostih dnevih, pa se cena storitve zviša za 100%.

6. člen

Izvršitelj je upravičen do povračila prevoznih stroškov, do dnevnic in dejanskih stroškov za prenočevanje, če so ti stroški potrebni v zvezi opravljanjem izvršiteljskih storitev.

Izvršitelj ima pravico do uporabe osebnega avtomobila in povračila kilometrine za potovanje, kolikor ta v eno smer presega en kilometer.

Kilometrini za uporabo osebnega avtomobila znaša 30% cene za en liter 98-oktanskega

bencina za vsak prevožen kilometer. Če izvršitelj uporablja za prevoz tovorno vozilo za namen prevoza stvari, se povračilo kilometrine poveča za 10%.

Če izvršitelj uporablja javna prevozna sredstva, je upravičen do uporabe poslovnega razreda ali prvega razreda in do uporabe spalnika v vlaku ali kabine na ladji, če opravi potovanje ponoči. Dnevnic za odsotnost izvršitelja izven območja Okrajnega sodišča za katerega je izvršitelj imenovan, znaša glede na čas odsotnosti:

- za čas od 6 do 8 ur 1,74%
- za čas od 8 do 12 ur 2,50%
- za čas nad 12 ur 5%

povprečne mesečne plače v gospodarstvu Republike Slovenije zapretekle tri mesece.

7. člen

Kadar so zarubljene premične stvari dane v hrambo pooblaščenim pravnim ali fizičnim osebam, se stroški hrambe zaračunajo po veljavnem ceniku te osebe.

8. člen

Cene izvršiteljskih storitev po tej tarifi se odmerijo:

- po vrednosti predmeta
- v stalnem znesku.

9. člen

Za odmero cene izvršiteljske storitve po vrednosti predmeta se uporabi vrednost terjatve, ki jo je v posamezni izvršilni zadevi ugotovilo sodišče.

10. člen

Izvršitelj je upravičen do plačila storitev na podlagi sklepa sodišča, s katerim ga sodišče določi za izvršitelja v posamezni izvršilni zadevi.

11. člen

Sodišče določi višino predujma na podlagi lastne ocene o višini stroškov, ki bodo predvidoma nastali z opravo dejanja izvršbe ali zavarovanja, vendar najmanj v višini 150% cene storitev po tar. št. 1. Kolikor sodišče oceni, da za opravo dejanj izvršbe ali zavarovanja ni potrebno takojšnje plačilo celotnega zneska predujma, lahko odredi, da upnik predujem plača obročno.

12. člen

Pojasnila o uporabi te tarife daje izvršni odbor Zbornice izvršiteljev Slovenije.

B) POSEBNI DEL

Tar. št. 1

Rubež in druga opravila v zvezi z rubežem;

Vrednost zahtevka do točk	Cena storitve točk
250	100
500	150
750	200
1000	300
1250	400
2500	500
5000	550
12500	750
25000	1000
60000	1600
100000	1800
200000	2000

naprej pa 1% od tolarske vrednosti predmeta, vendar največ v tolarski vrednosti 5000 točk.

Cena storitve rubeža po tej tar. št. zajema naslednja opravila: pristop k rubežu, rubež in druga opravila v zvezi z rubežem, označbo zarubljenih stvari, cenitev in druga opravila v zvezi s cenitvijo stvari, sestava vseh potrebnih zapisnikov in zapisov in hramba stvari pri izvršitelju, ter vsa druga običajna pripravljalna dejanja.

Če je rubež neuspešen zaradi razlogov, ki so na strani dolžnika ali upnika oziroma ker ni rubljivih stvari, je izvršitelj upravičen do plačila v višini 25% cene storitev po tej tar. št.

Če je izvršitelj že razpisal opravo dejanja izvršbe ali zavarovanja in je bilo na predlog upnika oziroma dolžnika dejanje odpovedano, je izvršitelj kljub temu upravičen do plačila v višini 10% cene storitev po tej tar. št.

Tar. št. 2

Za rubeže gotovine, ki se po odredbi sodišča opravijo večkrat v isti izvršilni zadevi zoper istega dolžnika, se za prvi rubež odmeri cena storitve v višini 50% cene storitve po tar. št. 1, za vsak nadaljnji rubež pa 25% cene storitve po tar. št. 1.

Za zaznambo rubeža po 91. členu zakona o izvršbi in zavarovanju se odmeri cena storitve v višini 100 točk.

Za rubež v zvezi z zavarovanjem denarnih terjatev na podlagi sporazuma strank, se odmeri cena storitve v višini 50% cene storitve po tar. št. 1.

Tar. št. 3

Prodaja zarubljenih premičnih stvari in premoženjskih in materialnih pravic:

- z neposredno pogodbo v višini 50% cene storitev določene v tar. št. 1;
- s prodajo preko komisionarja oziroma borznega posrednika po ceni storitve v višini 20% cene storitve pa tar. št. 1;
- organizacija in izvedba javne dražbe po ceni storitve določene v tar. št. 1.

Tar. št. 4

Izročitev vrednostnih papirjev dolžniku zaradi oprave pravnih dejanj, potrebnih za ohranitev ali izvrševanje pravic iz zarubljenega vrednostnega papirja po ceni storitve v višini 10% od cene storitev določenih v tar. št. 1.

Tar. št. 5

Odvzem določenih premičnih stvari, ki jih je dolžnik dolžan izročiti in odvzem listin zaradi izročitve stvari, ki jih zaradi narave stvari ni mogoče odnesti ali izročiti, v višini 50% cene storitev določenih v tar. št. 1.

Tar. št. 6

Odvzem določene količine nadomestnih premičnih stvari in izročitev upniku, v višini 50% cene storitev določenih v tar. št. 1.

Tar. št. 7

Prevzem določenega zneska gotovine od dolžnika, ki je upniku potreben za nakup stvari, po ceni storitve v višini 150 točk.

Tar. št. 8

Izpraznitev nepremičnine in izročitev nepremičnine v posest upniku, pomoč upniku pri vzpostavitvi prejšnjega stanja:

- za stanovanjske prostore 1000 točk
- za poslovne prostore do površine 100 m² 1500 točk
- za poslovne prostore do površine 200 m² 2000 točk
- za poslovne prostore večje od 200 m² 3000 točk

Tar. št. 9

Oprava dejanj fizične razdelitve stvari ali skupnega premoženja po tar. št. 1.

Tar. št. 10

Storitve, ki niso opisane v tej tarifi, se vrednotijo s primerjavo podobnih opravil, ki so ovrednotena v tej tarifi.

Tar. št. 11

Izvršitelju pripada plačilo storitve v stalnem znesku za naslednje storitve:

- za seznanitev s spisom in vpis v evidenco 25 točk
- za pripravo obračuna zamudnih obresti 25 točk
- za opravila v zvezi z gotovinskimi ali negotovinskimi sodnimi pologi 50 točk
- za prevzem posameznega gotovinskega plačila od dolžnika 50 točk

13. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. MP 165-02-85/00 2318
Ljubljana, dne 6. aprila 2000

Tomaž Marušič l.r.
Minister za pravosodje

ZAVAROVANJE POKLICNE ODGOVORNOSTI ZA IZVAJALCE DETEKTIVSKE DEJAVNOSTI

Ludvik Rituper

licenca DeZRS št. 30

Zavarovanje poklicne odgovornosti je med zasebnimi detektivi vprašanje, ki že več let vznemirja naš ceh. Zato je upravni odbor DeZRS sklenil, da je potrebno pridobiti od zavarovalnic informacije, kako in po čem je možno zavarovati poklicno odgovornost za detektivsko dejavnost. Za to je zadolžil Ludvika Rituperja, ki je vzpostavil stik z zavarovalnicami in raziskal možnosti za zavarovanje naše poklicne odgovornosti. Kot najugodnejši ponudnik doslej je nastopila Zavarovalnica Triglav d.d., ki je v sodelovanju z DeZRS pripravila naslednje pogoje za zavarovanje detektivske dejavnosti.

Po teh pogojih, ob upoštevanju Zakona o detektivski dejavnosti,

Statuta DeZRS in Kodeksa detektivske poklicne etike, zavarovalnica vsem zavarovancem (izvajalcem detektivske dejavnosti, ki so pridobili licenco za opravljanje detektivske dejavnosti) jamči za škodo, ki jo proti njim uveljavljajo naročniki detektivske storitve ali tretje osebe zaradi napake, opustitve ali kršitve dolžnosti, ki jih je s sklenitvijo pogodbe o detektivski dejavnosti prevzel zavarovanec in za katero je zavarovanec odškodninsko odgovoren.

Škoda, ki jo krije zavarovalnica, lahko nastane zaradi poškodovanja oseb, poškodovanja stvari, krita pa je tudi premoženjska škoda.

Zavarovalnica krije škode do temeljne zavarovalne vsote, ki znaša 10.000.000,00 SIT, možno pa je izbrati tudi višjo.

Letna zavarovalna premija za zavarovanje detektivske odgovornosti je odvisna od višine zavarovalne vsote in števila detektivov ter pomožnih delavcev (za te se zaračuna doplačilo v višini 10 % letne premije za enega detektiva) in znaša pri zavarovalni vsoti 10.000.000,00 SIT:

Število detektivov	Letna premija za vsakega detektiva	Minimalna premija za detektivsko družbo
od 1 do 5	30.000 SIT	100.000 SIT
od 5 do 10	25.000 SIT	150.000 SIT
od 10 do 15	20.000 SIT	250.000 SIT
od 15 do 20	15.000 SIT	270.000 SIT

Pri vsaki škodi je zavarovanec udeležen z zneskom, ki znaša 10 % od priznane odškodnine, najmanj pa s 50.000,00 SIT.

Navedene premije veljajo za individualno sklenjanje zavarovalnih pogodb. V primeru, da se sklene zavarovanje vseh članov DeZRS, ponuja zavarovalnica 10 odstotni popust na navedeno premijo.

Zavarovanja bodo lahko člani zbornice sklepali po navedenih pogojih pri zastopnikih Zavarovalnice Triglav d.d. na svojem območju ali preko DeZRS, če bo izražena taka želja.

nadaljevanje s 40. strani

kjer je bila oprema izdelana. Na trgu so sorazmerno poceni ruski modeli naprav za nočno opazovanje, ki pa še zdaleč ne dosegajo kakovosti zahodnih. Med njimi so celo taki, ki so nevarni za uporabo. Tako lahko naletite na kakšen ruski model, ki ima tako močan snop IR svetlobe, ki s prostim očesom sicer ni vidna, da z njim lahko 'zažgete' zenico osebe, v katero uperite ta snop. Poleg vseh nevšečnosti in slabosti ruskih naprav za nočno opazovanje upoštevajte tudi to, da je izredno problematično njihovo servisiranje in da bo, ko se vam bo pokvarila, najverjetneje pokvarjena tudi ostala. Edina prednost, ki jo imajo ruske naprave, je cena, ki je za polovico in več nižja kot cena sorodnih naprav druge generacije zahodnega porekla.

Mnogo boljši so japonski izdelki, na primer Fujinon PS 910 II in PS 910 II C. Prvi je neprepusten za vodo, drugi pa zelo primeren za uporabo s fotografskimi in video kamerami in objektivami. Z dvema AA baterijskima vložkoma lahko z njima opazujemo do 60 ur, kar je odličen rezultat. Predvsem je privlačna cena, ki se giblje do 2.650 USD brez carinskih dajatev.

Tudi očala za nočno opazovanje so vse bolj priljubljena med tistimi, ki morajo ponoči v popolni temi hoditi naokrog. Gre na napravo, ki si jo pritrdite na glavo in skozi katero lahko v trdi temi vidite nekaj metrov daleč skoraj enako razločno kot podnevi. V zadnjem času so začeli ponujati predvsem naprave, ki omogo-

čajo gledanje le skozi eno oko, medtem ko je drugo prosto. Uporabniki so namreč imeli precej težav, preden so se prilagodili normalnemu pogledu, denimo na osvetljen zemljevid ali instrumente. Pri uporabi monokularja pa teh težav ni več. Tretja generacija teh naprav stane okoli tri tisoč dolarjev, brez carinskih in drugih dajatev.

Prihodnost v termoviziji

Za obe vrsti naprav je značilno, da vidite skozi vse v eni sami barvi, najpogosteje zelenkasti, in da je slika bistveno manj ostra, kot če bi gledali v mraku s prostim očesom ali podnevi z običajnim daljnogledom. Človeka lahko prepoznate do oddaljenosti sto metrov, odvisno od kakovosti naprave in vašega vida.

Poleg teh naprav, ki delujejo ob zvezdni in IR svetlobi, so vse bolj v rabi tudi naprave, ki zaznavajo

temperaturo. Pri nas jih je za vojaške potrebe, zlasti za tankovske enote, izdelovala Fotona, na zahodu pa je mogoče kupiti takšne, ki so uporabne tudi za nočno opazovanje.

Kako uporabne so v praksi? Izredno, kadar je potrebno v popolni temi locirati osebo, žival ali objekt, ki oddaja toploto. Ilustrativen je primer iz ZDA. Na vrhu hriba je stal kombi. Iz njegove strehe je molela sedem metrov visoka teleskopska cev, na njej pa je bila naprava za nočno opazovanje na bazi toplote, nič večja od VHS videokamere. Policist v kombiju je na ekranu spremljal premikanje skupine ljudi in proti njim usmeril policijsko patroljo. Vodja patrolje je čez nekaj časa javil, da je

tako temno, da nič ne vidijo in da pri najboljši volji ne more izslediti sumljivih oseb. Opazovalec v kombiju ga je prosil, naj dvigne roko. Na ekranu je ena od silhuet dvignila roko. »Sumljive osebe so deset metrov pred teboj levo, na tvoji deseti uri«.

Res so bile tam, deset metrov pred policijsko patroljo in tri kilometre od kombija s termo kamero. Če je oseba bližje, je s tako kamero mogoče prepoznati orodje ali orožje, ki ga ima pri sebi. Med najcenejšo tovrstno opremo, ki stane od dva do štiri milijone tolarjev brez carinskih in drugih dajatev, spada naprava Thermovision 210, ki jo ponuja Agema Infrared Systems Inc. iz ZDA in s katero je mogoče opazovanje v popolni temi do razdalje 450 metrov.

Detektor na zapestju

Kadar boste potrebovali napravo, ki vam bo samo pokazala prisotnost drugega živega bitja ali objekta, ki izžareva toploto, si lahko pomagate z napravico, ki si jo lovci v ZDA in Kanadi pripašajo na zapestje in z njeno pomočjo sledijo obstreljeni divjadi v goščavi. Pravijo ji The Game Finder, ponuja pa jo podjetje istega imena iz Hustonville v Alabami. Stane okoli petdeset tisočakov. Svetleče diode na njej pokažejo, če je v bližini divjad ali človek, in glede na intenzivnost ter število svetlečih diod lahko ugotovite, kako daleč je. Z njo je mogoče 'gledati' skozi gosto grmovje in celo skozi dim. Človeka v gozdu lahko z njo zaznate na oddaljenosti do dvesto metrov.

Naprave za nočno opazovanje lahko kupite sedaj tudi že v Sloveniji, kjer stanejo od 56.000 do 120.000 tolarjev. Kakšna je njihova kakovost in servisiranje pa je že drugo vprašanje. Glede na odnos prodajalca do kupca, je premislek o nakupu nujno potreben.

Pisanje poročila je tudi trženje

Andrej Dvoršak

Poročilo, ki ga detektiv izroči stranki, je dokument, ki mora vsebovati odgovore na vprašanja, ki zanimajo naročnika. Je tudi dokument, ki o zasebnem detektivu stranki veliko pove in ki kaže na njegovo nagnjenost k natančnosti, vestnosti ter njegovo profesionalnost. Zaradi vsega tega naj bi mu vsak zasebni detektiv namenil ustrezno pozornost. Poročilo je navsezadnje njegovo ogledalo in ogledalo opravljenega dela. Detektivska agencija ali zasebni detektiv mora svoje storitve tržiti na prav vsakem koraku in ena od tržnih poti je tudi poročilo.

Ne glede na to, da ste naročilo odlično opravili, zbrali veliko podatkov in jih strnili v uporabno informacijo, je vaše delo lahko popolnoma razvrednoteno s slabo in nepregledno napisanim poročilom. Naročnik, ki ne bo takoj dojel, kaj ste hoteli povedati in ki bo razočaran nad vašim slogom pisanja, jezikom, slovničnimi in tipkarskimi napakami, bo drugič temeljito premislil, preden bo podpisal pogodbo z vami.

Bistvo pisanja poročila je, da je kratko, natančno in jedrnato. Poročilo ni roman in ni povest, zato se ne skrivajte za gostobesednost, ki naročnika lahko le zmede. V njem morajo biti navedena zgolj dejstva. Dejstva, dejstva in še enkrat dejstva. Nič domnev, nič ugibanj, nič trditev, ki bi vas utegnile spraviti na zatožno klopi! Pisano mora biti v lepi slovenščini, brez nepotrebnih prapovpisnih, slovničnih in tipkarskih napak. Pri tem vam precej pomagajo že ustrezni računalniški programi, še več pa skrb in čut za jezik. Če so napake pri vejicah še dopustne, je popolnoma nesprejemljiva uporaba manj znanih tujk, srbizmov ali hrva-

tizmov, ki odražajo le vaš skromni besedni zaklad in čut za jezik, posredno pa še kaj drugega. Slovenci smo narod, ki je občutljiv za jezik. Ne vidimo sicer lastnih jezikovnih napak in pomanjkljivosti, takoj pa opazimo tuje!

Uvodoma morate navesti, kaj je naročnik zahteval od vas in pri tem uporabiti njegove besede. V predstavitvi dejstev in informacije se izogibajte domnev in vrednostnih sodb, zlasti pa žaljivih besed in zmerljivk. Le kadar so te bistveni del preiskave, jih navajajte kot citate osebe, ki jih je izrekla, za kar morate imeti seveda verodostojne dokaze ali priče. Zapišite le tisto, kar je res, dejstva, tisto, kar je mogoče preveriti oziroma dokazati.

Pomemben je tudi videz

Pisanja poročila se lotite, kadar imate dovolj časa, da boste vse, kar ste ugotovili, lahko spravili na papir ali elektronski medij.

Vsa vaša poročila naj imajo enak videz. Bodite pozorni na robove, belino, ki uokvirja besedilo. Ne skoparite s prostorom. Beline olajšajo branje, predvsem se zavedajte, da oseba, še preden prebere vsebino, podzavestno oceni vaš izdelek. Če boste vrstice pisali od ene do druge strani, brez odstavkov in do konca strani, bo to delovalo zelo odbojno.

Besedilo razdelite na odstavke, ker je tako lažje berljivo in ne vzbuja odpora kot sivina preko cele strani, brez odstavkov. Če pišete na računalnik, verjetno je to edina smiselna izbira detektivske papirne birokracije, uporabljajte takšen slog črk, ki je lahko berljiv. Ne uporabljajte kurzive (*italic*) in črk, ki oponašajo rokopis.

Pod poročilom naj bo vaše ime čitljivo, žig jasen.

Od tega ali se boste odločili za poročilo, pisano po ustaljenem vzorcu, ali za obsežnejši zapis, posebej prilagojen zahtevam stranke, je odvisno tudi, koliko časa boste za pisanje porabili. Ko bo poročilo napisano in se boste oddahnili od naporenega dela – za večino detektivov, zlasti nekdanjih delavcev organov za notranje zadeve, je pisanje poročil naporno delo – ne vtaknite svoje mojstrovine v kuverto in ne zdirjajte do prvega poštnega nabiralnika!

Vsako besedilo, ki ga posredujete drugi osebi, morate, preden ji ga pošljete, še najmanj enkrat prebrati in urediti. Urejanje je izredno pomembno opravilo, nič manj kot samo pisanje. Z računalniškim programom preverite tipkarske in pravopisne napake. Vendar se ne zanašajte zgolj na pametni silicij. Sploh ni tako pameten, kot se zdi. Tako se na primer ne bo odzval, ko bo v besedilu zasledil besedico 'od' tam, kjer bi morala biti besedica 'do'. Zelo koristen pripomoček je še Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), ki ga lahko dobite tudi v elektronski obliki in namestite v računalnik. Delo z njim je prijetno in v trenutku vam razprši dvome, kako se pravilno zapiše ta ali ona beseda. Obstaja tudi program, ki pomaga pri preverjanju slovničnih napak. Če ga uporabljate, toliko bolj. Urejanje pomeni tudi, da izpili- te slog, naredite nov odstavek, ki bo poudaril del besedila ali prispeval k njegovi preglednosti in razumljivosti. Enako lahko odstavke tudi združujete, kjer je potrebno. Kadar vas zbode v oči kakšna beseda, raz-

mislite ali je res najustreznejša za razumevanje tistega, kar ste želeli sporočiti. Kadar ste v dvomih, pogledajte v SSKJ ali kakšen drug priročnik.

Izogibajte se klišejev

Tisti, ki pogosto pišejo poročila za isto stranko, naj se izogibajo klišejev in ustaljenih besednih vzorcev. Stranki se bo zazdelo, da se ponavljate in da ne vlagate dovolj truda, dela in energije v njen primer. Izogibajte se tudi ponavljanjem istih fraz in besed. Skoraj vsaka beseda ima svojo dvojčico ali vsaj sestrično, in pol milijona besed, kolikor jih menda ima slovenščina, in od katerih jih povprečen človek vsakodnevno uporablja do dva tisoč, je menda dovolj, da vaše poročilo ne bo videti preveč stereotipno in dolgočasno, razumljivo, če jih znate uporabiti. In detektiv bi jih moral znati, kajti jezik in um naj bi bila njegovo orožje.

Dejstev ne opisujte na dolgo in široko. Niste plačani od vrstice kot časnikarji. Svoje pisateljske sposobnosti izkazujte drugje.

V poročilo zato nizajte podatke v logičnem zaporedju. Poročilo, ki nima ne repa ne glave, vam ne bo v čast in za naročnika bo neuporabno. Če ste nadzorovali vhod v hišo, zapišete, kdaj je prišel poštar, kdaj je pozvonil neznanec z rdečo kapo, kdaj je ženska z modro ruto odšla iz hiše, kdaj se je vrnila in kaj je nosila v rokah, kako je bila oblečena in druge podrobnosti, ki bi utegnile biti pomembne. V opombah lahko navedete še vremenske razmere (dež, sneg, megla, veter, če je to bistveno za primer).

Uporabno vodilo za pisanje poročila, na primer o poslovni preiskavi, je lahko tudi takšen:

- opis zadeve in cilj preiskave;
- kaj o zadevi pravijo viri;
- verodostojnost in natančnost omenjenih virov;
- dejstva;
- priloge, ki jih potrjujejo.

Tržite tudi s poročili

Zdaj pa še o trženju, omenjenim v zvezi s poročilom. Lahko ga napišete na zadnjo stran pisemske kuverte, ki vam jo je poslala DeZRS, se podpišete, pritisnete svoj žig in takšno poročilo odnesete naročniku. Pokažite mu, da ste zanikrni tip, kakršnega kažejo ameriški TV filmi.

Resen zasebni detektiv, ki da kaj na stroko in ugled, bo poročilo zelo skrbno pripravil. Navsezadnje je človek, ki ima najmanj višjo izobrazbo in zahteven detektivski izpit, in ne kakšen Domžalski 'klošar', ki se preko oglasov ponuja kot detektiv za interjavo dolgov.

Izdelajte si obrazec tipskega poročila.

Če uporabljate računalnik s tiskalnikom, (vam v dobi informatike preostane še kaj drugega?) naj vam oblikovalec, če sami niste večji, izdelava ustrezen vzorec z vsemi logotipi, v katerega boste le vpisovali podatke. Zadevščina je zelo preprosta in poceni. Kdor se gre detektiva in

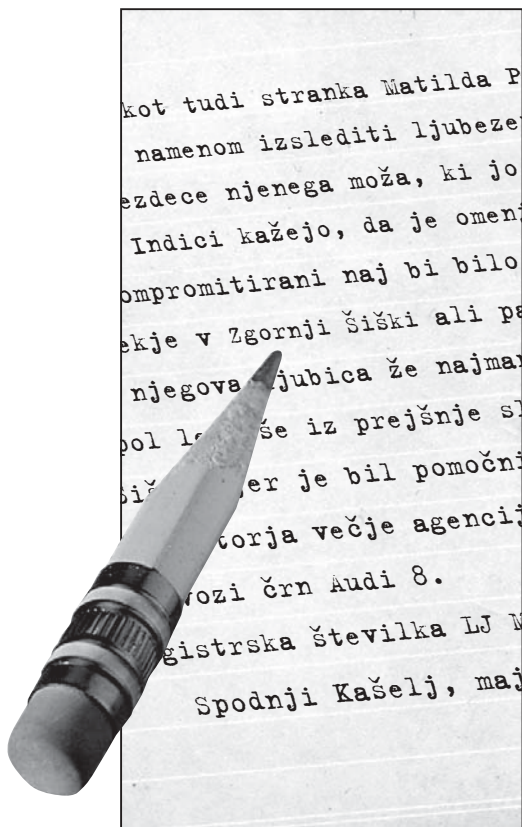
je še vedno prepričan, da bo lahko v tretjem tisočletju živel brez uporabe računalnika naj si da obrazce vsaj natisniti.

V obrazec skrbno vpišite dejstva. Pazite na pravopis!

Obrazec vložite v ustrezen ovitek z logotipom in naslovom, mu priložite še vizitko, ne glede na to, da ste jo naročniku že dali. Vizitka je vaše najcenejše oglasno sredstvo in v tej dejavnosti zelo učinkovito. Vse skupaj vložite v kuverto, na kateri ni vaših 'detektivskih' oznak, le ime in naslov naročnika, in mu jo po možnosti osebno izročite. Ne pozabite, da je vaše delo diskretno in da lahko kompromitirate naročnika, če se pošiljka znajde v nepravilnih rokah in že na daleč kriči, da jo pošilja zasebni detektiv.

Zakaj je vse to potrebno, če bi podatke lahko napisali le na list papirja in nanj pritisnili svoj žig ter podpis? Zaradi trženja. Na Levantu pravijo, da embalaža prodaja vsebino in ji dviga ceno in tam živijo najboljši trgovci pod Soncem.

Vaše delo bo naročnik bolj cenil, če bo poročilo lično in ustrezno urejeno. Ovitka, v katerem bo, zelo verjetno ne bo vrgel v smeti, ampak ga bo uporabljal, morda za shranjevanje kakšnih drugih listov. Logo na njem ga bo stalno opozarjal na vas in vašo dejavnost. Morda ga bo komu dal in na ta način še koga seznanil z vašo dejavnostjo. Enako je z vizitko. Če bo imel dve, bo drugo ob prvi priložnosti potisnil v roke prijatelju, ki se mu bo pohvalil, da mu je zasebni detektiv rešil neki problem, ali pa jo bo vrgel v smeti, kar je seveda tudi možno. Če bo vizitka romala v smeti, nič hudega. Njena cena je bila tako ali tako v ceni storitve, ki ste jo opravili za naročnika. Če pa jo bo dal znancu, se bo širil krog ljudi, ki bodo seznanjeni z vašo dejavnostjo in storitvami, ki jih opravljate. Temu se reče oglaševanje, trženje.

Sumljivi žigi

Za vse, ki se ukvarjajo s preiskavami anonimk in drugih dokumentov

Andrej Dvoršak

Žigi, rečemo jim tudi štemplji ali pečati, so pogosto prezrti in podcenjeni, kadar gre za ocenjevanje verodostojnosti in pristnosti dokumentov. S pojmom dokument je mišljen nosilec podatkov/sporočila, običajno papir, lahko tudi drug material, na katerega se odtisne žig. Žig je podobno kot podpis tarča ponarejevalcev že od najstarejših časov, le da so nekoč za žig uporabljali glino ali vosek v katerega so s kovinskim ali drugim predmetov vtisnili relief, danes pa v pretežni meri uporabljamo gumijaste in kovinske žige, s katerimi na dokument odtisnemo vzorec barvila. Uporabljajo se še vedno tudi reliefni žigi, pri katerih klasični vosek zamenjujejo druge snovi in tako imenovani suhi žigi, ki relief vtisnejo v papir.

Na poštah uporabljajo za ročno žigosanje kovinske žige, ki imajo premakljiv datum. Tega nastavljajo vsak dan. Uporabljajo tudi značilna črna barvila na bazi glikola in saj. Poštni žigi so si povsod zelo podobni. Običajno je poleg datuma v njih ime kraja oziroma pošte ter poštna številka, včasih še kakšen drug zapis ali znak, predvsem kadar gre za jubilejne oznake. Za identifikacijo in potrditev pristnosti poštnega žiga je potrebna primerjalna analiza žigov ali njihovih odtisov. Kadar boste delali primerjalno analizo odtisov, morate imeti čimveč kuvert z nesporno originalnimi žigi, ki jih primerjate z domnevno ponarejenim. Na odtis žiga namreč vpliva več dejavnikov, med drugim položaj roke, moč udarca, položaj kuverte in njena vsebina, vrsta papirja itn.

Poštni žig je možno ponarediti na dva načina. Prvi je, da graverski mojster izdelava duplikat na podlagi odtisa originala. Pod povečevalnim steklom ali mikroskopom so postanejo

razlike med njima očitne in običajno je možno hitro določiti, kateri je original in kateri je ponaredek. Slednji ima skoraj vedno pušča bolj ostre robove na papirju, razlikujejo se tudi detajli posameznih znakov. Najbolj pogosto so razlike opazne pri oblikovanju črk ali znakov, njihovi medsebojni oddaljenosti in položaju glede na ostale, kakovosti linij/risbe odtisa, zlasti robov. Originalni žigi imajo pogosto mikronapake v odtisu, do katerih pride zaradi poškodb žiga med redno uporabo. Take napake je mogoče določiti le v primeru, da imate vsaj tri kuverte na katerih je odtis istega poštnega žiga. Ne smete namreč prezreti, da imajo večje pošte več enakih žigov s katerimi žigosajo pošiljke pri posameznih okencih, zato je med njimi lahko nekaj razlik. Niso pa takšne kot so razlike med ponaredkom in originalom.

Izdajalski vosek

Drugi način ponarejanja poštnih žigov ne zahteva tako dragih priprav, zato ga je tudi lažje dokazati. Ponarejevalec namesto ponarejenega kovinskega žiga uporabi tisto, kar mu je pri roki, se pravi odtis originalnega žiga. Uveljavljena je metoda prenosa s povoščenim papirjem. Pri tej metodi najprej barvilo odtisa žiga 'prenese' na povoščen papir, z njega pa na ponarejeni dokument. Slabost te metode, ki se je večina ponarejevalcev zaveda, je, da pušča na ponaredku zelo medel odtis, sivkaste, namesto črne barve. Prav tako ni viden relief, ki ga na papirju povzroči udarec kovinskega poštnega žiga. Zelo pogosto so na žigu, včasih tudi na papirju okoli njega, vidni ostanki voska. Povoščen papir je namreč potrebno s posebno tehniko pritisniti na ponarejeni dokument, pri čemer se pre-

nese barvilo in z njim tudi vosek. Če je vosek pod mikroskopom neopazen, lahko njegovo prisotnost dokažejo v laboratoriju s pomočjo plinske kromatografije.

Tak način ponarejanja žiga ima še neko drugo skrivno lastnost. Omočja natančno določitev dokumenta s katerega je bil prenesen, pod pogojem, da je originalni dokument dostopen.

Tretja tehnika temelji na litografiji, vendar je manj uporabljana, ker je ponaredek opazen že s prostim očesom. V zadnjem času je bilo opisanih nekaj primerov ponarejanja tovrstnih kovinskih žigov s pomočjo računalniške tehnologije. Žige, ki so bili najprej skenirani in nato dotisnjeni s pomočjo tiskalnikov, je mogoče zelo hitro identificirati.

Drugo vrsto najpogostejših žigov predstavljajo tako imenovani gumijasti žigi, čeprav gumo vse bolj izpodrivajo druge elastične snovi, s katerimi se prenaša barvilo na dokument. Tovrstni žigi se glede na 'poštne' oziroma kovinske žige pogosteje pojavljajo na ponaredkih in ob sodobni tehniki za ponarejevalce ne predstavljajo posebnega problema. V vsakem večjem kraju so delavnice, kjer serijsko izdelujejo takšne žige na podlagi predloge, tudi odtisa enakega žiga.

Oblike in namen teh žigov so najraznovrstnejše: od okroglih, trikotnih, kvadratastih do elipsoidnih, posameznih črk ali 'faksimila' podpisa, do raznih likov in znakov. Mnogo jih je mogoče kupiti že serijsko izdelanih, na primer žig za datume, ki ga sestavlja več neskončnih trakov s številkami od 0 do 9 med katerimi so lahko tudi pike ali druga ločila. S temi žigi se prenaša barvilo, posebno črnilo, shranjeno v blazinicah, na papir. Blazinice so lahko samostojne, vse bolj pogosto pa so že sestavni del žiga, in ga samodejno navlažijo in obarvajo.

Kadar gre za serijsko izdelane žige je podobnost med njimi izjemna, kljub temu jih je v večini primerov

možno ločiti med seboj. Z uporabo se na površini žiga pojavijo obrabne in poškodbe, ki ga ločijo od ostalih, poleg tega pa tudi sam proces izdelave povzroča manjše razlike v površini žiga, ki jih je ob skrbnem pregledu odtisa pod mikroskopom ali povečevalnim steklom mogoče odkriti in s katerimi lahko z veliko gotovostjo identificirate posamezen žig.

Krompir in jajca...

V starejši literaturi sta omenjena zanimivejša načina ponarejanja 'gumijastih' žigov. Prvi je s pomočjo 'krompirja v oblicah', ki naj bi ga uporabljali predvsem v času druge svetovne vojne in tik pred njo. Enak postopek je s prerezanim jabolkom. Z napol skuhanim prerezanim krompirjem ponarejevalci prenesejo barvilo oziroma žig z enega na drug dokument. Oblika in podrobnosti žigov so identične, le odtis je bolj medel, z laboratorijskimi metodami pa je mogoče dokazati ostanke škroba, ki jih na originalu ni. Na prvi pogled je neizkušenega opazovalca mogoče zavesti. Kadar ni bilo pri roki krompirja, so si ponarejevalci pomagali z olupljenimi trdo kuhanimi jajci, s katerimi je tudi mogoče 'prenašati' odtis žiga z enega na drug dokument. Tudi v tem primeru je odtis ponareodka medel in neizrazit in ga je pod mikroskopom lahko prepoznati.

Sicer pa so ponarejevalci žigov uporabljali še skrilj, les in krojaško kredo v katero so z iglo vgravirali žig.

Naslednji način je kopiranje žiga s pomočjo mojstra kaligrafije. Pri tem načinu umetnik – ponarejevalec žig preriše, pri čemer uporablja enako ali zelo podobno barvilo in upošteva vse podrobnosti originalnega odtisa. Znanec, specialist za kaligrafijo in tipografijo in priznan umetnik, je to metodo sam preizkusil. Tak, prerišan žig je mogoče takoj prepoznati in razlikovati s pomočjo optičnih pripomočkov in makrofotografije ter z merilno tehniko, ki pokaže, da so elementi prerisanega žiga drugače raz-

porejeni kot na originalu, razlikujejo se tudi po velikosti. Vrhunski mojstri se lahko originalu tako približajo, da nestrokovnjak na prvi pogled ne posumi v njihove ponaredke. Danes ponarejevalci uporabljajo sodobno računalniško tehnologijo in sodobne stroje za izdelavo žigov. Pogosto je njihove izdelke mogoče odkriti šele z laboratorijskimi preiskavami barvila.

Ko boste odkrivali ponarejene žige, se dela lotite enako, kot da gre za primerjavo prstnih sledi ali sledi podplatov o b u v a l . Princip je isti. Iskati morate podobnosti in različnosti. Pri tem si pomagajte z optičnimi ali elektronskimi povečevali, ustrezno svetlobo (UV, IR) in fotografskimi posnetki, računalniškim skeniranjem, fotokopiranjem in povečavami. Pazite, da ne poškodujete originalov, pri čemer vam predstavljajo originale tudi ponaredki, ki jih analizirate.

Preskrbite si čimveč primerjalnih vzorcev istega žiga, pri čemer je koristno vedeti kdo ga je odtisnil in kdaj. Originalni odtisi originalnega žiga se namreč razlikujejo po gostoti barvila na dokumentu, ostrini odtisa in drugih podrobnostih, na katere vpliva kot pod katerim nekdo pritisne žig, podlaga, količina barvila na žigu oziroma ovlaženost blazine, barva itd. Pri kovinskih žigih bodite pozorni na relief, ki se ob žigosanju pogosto vtisne v papir in ki dokazuje, da gre res za kovinski žig, saj gumijasti tega reliefa v papirju ne puščajo, enako tudi ne nekatere vrste ponaredkov.

Ni redke primer, da je z običajnimi tehnikami pregledovanja originalni dokument nemogoče ločiti od ponarejenega, da sta žiga tako rekoč identična.

Preskrbite si originalni žig ali vsaj serijo njegovih odtisov, odtisnjenih z istim ali enakim barvilom ter po možnosti na enakem papirju kot je sporni žig, vendar z različno močjo.

Najprej ugotavljate barvo, njen odtенок in gostoto. Lahko je že na prvi pogled popolnoma drugačna od barve, ki je sicer uporabljena na originalih. V skrajnem primeru boste morali dokumente poslati v laboratorijih, kjer vam bodo izdelali kromatografske analize barve. Analizi-

rati je potrebno tudi barvo na samem žigu, zato ga ne uporabljajte, dokler ni narejena tudi ta analiza, če je potrebna.

Pri dokumentih, kjer žig prekriva dva različna dela dokumenta (fotografijo in njeno podlago, kolek in njegovo podlago ipd), bodite pozorni na skladnost žiga na zgornjem delu dokumenta (fotografija, kolek ipd) in tistim na podlagi (papirju). V večini primerov se na ponaredkih oba dela domnevno istega žiga med seboj razlikujeta po gostoti barve, moči udarca in neskladnosti v podrobnostih, sta zamaknjena. Dodani (neoriginalni) žig je pogosto nespretno izdelan in so pod povečevalnim steklom ali stereomikroskopom vidne razlike črk ali števil. Pri takšnih dokumentih preverite tudi način pritrditve slike (zgornjega dela dokumenta) na podlago. Na sodobnejših dokumentih, kjer na slikah ni žigov ampak so pod plastično folijo, je mogoče menjava slike ugotoviti s pomočjo UV in IR svetlobe.

Cene detektivskih storitev

“Največje bogastvo detektiva je med njegovimi ušesi...”

Helena Dvoršak

Detektivska zbornica je že lani sprejela priporočilo o cenah detektivskih storitev, po katerem je ura detektivskega dela pet tisočakov. To je priporočilo. V praksi je nemalokrat dražja in še večkrat cenejša. Kako pa je s cenami na svetovnem tržišču poizvedovalne dejavnosti? V komunikacijski dobi, kjer tisoči kilometrov ne predstavljajo prav nič večje razdalje, kakršna je med Šiško in Igom, je dobro vedeti, kako je z zaslužki detektivov onstran naših državnih meja.

Na splošno lahko trdimo, da se povprečne urne postavke v Evropi in ZDA bistveno ne razlikujejo od te, ki jo priporoča DeZRS. Vendar se za to splošnostjo skriva pravi pravcati segedin golaž, meso in zelje. Tako lahko brez težav najdete v ZDA zasebnega detektiva, ki ne bo dražji od 10 ali 12 dolarjev na uro, prav tako tudi v Angliji, kjer boste tistemu z najnižjimi cenami odšteli le 15 dolarjev, v Nemčiji okoli 25 do 30 DEM in v Avstriji od 300 do 450 ATS. Uh, saj to je ceneje kot pri nas, boste rekli. Drži, ampak samo načeloma. Pri detektivu, ki ga dobite za ta denar, nikoli ne veste, kakšen bo rezultat njegovega dela. Neredko se izkaže, da je takšen poceni detektiv trikrat dražji od sprva cenovno manj ugodne ponudbe. Ali porabi preveč ur ali pa je neučinkovit. Ne trdim, da so vsi takšni. Morda boste imeli srečo in naleteli na hitrega, učinkovitega in poceni detektiva, ki bo zadovoljil zahteve vaših strank.

Na ceno, zlasti v ZDA, kjer je okoli 70.000 registriranih zasebnih detektivov, zelo vpliva tudi njihov socialni položaj. Če gre za detektiva, ki je

že upokojen in mesečno realizira le en primer, je običajno poceni in njegova urna postavka ne presega 20 dolarjev. Tisti, ki je popolnoma odvisen od detektivske dejavnosti, je praviloma dražji. Večina jih zaračunava za uro od 30 do 60 dolarjev, k čemur prištejejo še kilometrino in tako imenovane razumne stroške (parkirnine, cestnino, pijačo v bifeju, ki jo popijejo z informatorjem, napitnine osebam, ki jim posredujejo informacije itn.). Zaračunavajo tudi izdelavo pisnega poročila stranki! Za večje zneske se prej dogovorijo z naročnikom.

Značilno je, da so dražje večje detektivske agencije, ki zaposlujejo več detektivov in so bolj opremljene ali pa so ozko specializirane za posamezna poizvedovalna področja. Tipičen primer takšne DA je Global Projects Ltd., (<http://globalprojectsltd.com>) ki opravlja poizvedovalno dejavnost tudi izven meja ZDA. Lani je ta agencija realizirala 2.253 (dva tisoč dvestotriinpetdeset) primerov in samo pri eni stranki zaslužila 250.000,00 USD.

Kot pravi **Bill Schneid**, direktor za posebne naloge, je v svetu veliko dobrih detektivov, ki pa obenem niso tudi dobri poslovneži. Preprosto se bojijo za svoje delo zaračunati več kot tistih običajnih 25 dolarjev na uro, boječ se, da bodo izgubili nekaj strank.

»Res bi jih izgubili, po drugi strani pa bi jim druge plačale več. Imeli bi manj dela in enak zaslužek,« meni Bill in pojasnjuje, kakšna je cenovna politika njegove detektivske agencije.

»Strankam vedno zaračunavamo približno polovico tega, kolikor jim

zaračunavajo najdražje detektivske agencije v Los Angelesu ali Kroll & Assoc. v New Yorku. Zadnjih 25 let je naša najnižja cena 75 dolarjev na uro, običajna cena za naročnike, ki niso naše stalne stranke, pa se giblje med 125 dolarji za običajnega detektiva do 250 dolarjev za specialista, strokovnjaka za določeno področje. Moram takoj povedati, da je med našimi strankami tudi nadnacionalna družba, ki ustvari 16 milijard dolarjev prometa letno in da so naš cilj predvsem velika podjetja. Ne mislite, da so to najboljši plačniki, daleč od tega,« trdi Schneid. Imajo pa zato največ naročil in zagotavljajo stabilen dotok dela in denarja. Tradicionalno so najslabši zaslužki pri zavarovalnicah, ki pa dajejo v ZDA detektivom zelo veliko dela.

Pred kratkim je neka zavarovalnica iz ZDA potrebovala originalni mrliški list iz naših krajev. Zasebni detektiv je za eno uro dela zaslužil 120 dolarjev! Toliko stane to v ZDA in zavarovalnica ni pripravljena plačati več, niti če gre za tako eksotični deželici, kot sta Slovenija ali Srbija.

»Stranke pravijo, da smo daleč od najcenejših ponudnikov enakih storitev, da pa pri nas vedno dobijo za svoj denar tisto, kar zahtevajo in pričakujejo. S storitvami so zadovoljne in menijo, da so cene pošteno, čeprav višje kot pri konkurenci. Taka politika se nam obrestuje in strank ne izgubljam zaradi cen ali slabih storitev.«

»Še nekaj bi dodal: detektivi pri kalkulaciji pozabljajo na tisto, kar imajo med ušesi, na svoje možgane, napolnjene z znanjem in izkušnjami. Med ušesi leži največji kapital vsakega detektiva in spodobiti se zaračunavati obresti zanj. Če odvetnik zaračuna stranki brez sramu od 250 do 400 dolarjev na uro, je nespodobno, da bi ji detektiv, ki ni nič manjši strokovnjak na svojem področju, komaj desetino tega.«

S tem se strinja tudi **Lee Griggs** iz Potection Technology, Inc.,

Poglejmo si še nekatere cene detektivske agencije WINSTON HAYLES - International Private Investigations (Incorp. Caribbean Investigations):

informacija o uporabi in stanju kreditne kartice	450 GBP za en mesec;
poročilo o bančnem stanju fizične osebe zadnjih 6 mesecev	350 GBP;
izpis (klicanih števil) računa mobilnega telefona za 28 dni	275 GBP;
iskanje telefonskega naročnika glede na številko v Italiji	50 GBP;
iskanje telefonskega naročnika glede na številko na Jamaiki	100 GBP;
iskanje telefonskega naročnika glede na številko v V. Britaniji	100 GBP,
če je iskanje neuspešno je cena iskanja	20 GBP;
iskanje lastnika avtomobila glede na registrsko tablico v V. Britaniji	200 GBP,
če ga ne najde	50 GBP;
poročilo o kriminalni preteklosti osebe v V. Britaniji	200 GBP;
v Rusiji	300 GBP;
v Nemčiji	150 GBP,
v Aziji	po dogovoru;
v Španiji	250 GBP;
Južni Afriki	150 GBP,
če podatkov ne najdejo je cena za vse države	50 GBP;
'due diligence', popolno poročilo o preteklem življenju osebe v V. Britaniji	1.800 GBP,
v ZDA	2.500 GBP
vročanje sodne pošiljke v Londonu	55 GBP;
iskanje ukradene ali izgubljene ladje/jahte	1.800 GBP,
ne najdejo	ne računajo;
satelitski ali aeroposnetki določenega objekta ločljivost 10 metrov	1.800 GBP;
poročilo iz zdravstvenega kartona osebe, kjerkoli na svetu	850 GBP.

(lgriggs@msegrou.com), ki strankam zaračunava uro od 75 do 250 dolarjev.

Vedno je nekdo cenejši

»Sem forenzični izvedenec in v tem poslu že štirideset let. Naučil sem se, da s ceno nima smisla konkurirati, kajti vedno je nekdo cenejši. Konkuriraš lahko s kakovostjo storitve. Za študij primera in pisanje poročila zaračunam 175 dolarjev, sto dolarjev je ura časa, ki ga porabim na poti, kadar se dogovorim s stranko, da bom delal ves dan samo zanj, mora plačati najmanj tisoč dolarjev, kadar pa moram pričati na sodišču, zaračunam od 1.500 do 2.000 dolarjev, od česar je 500 dolarjev nepovratnih tudi v primeru, če dobim kasneje plačilo od sodišča. Stranka mora plačati tudi vse stroške. To so moje cene. Delo običajnega detektiva je cenejše. Zanj stran-

ka plača od 75 do 250 dolarjev na uro, odvisno od primera in stranke. Tistim, s katerimi imamo sklenjene letne pogodbe, priznavamo najnižjo ceno,« zagotavlja Griggs. »S tistim, ki ne plačuje vseh dajatev, ne varčuje za starost, ne vlaga v znanje in nove tehnologije, v širitev dejavnosti, v oglaševanje in spodobno nagrajevanje zaposlenih, je nekaj hudo narobe. Naj se usede in sam s sabo pogovori o prihodnosti. Je namreč na najboljši poti, da bo propadel skupaj s svojim podjetjem in bo moral v službo k drugi agenciji za 20 dolarjev na uro. In mimogrede: ali imate poslovni načrt? Kako sploh lahko delate brez njega!«

Pri nas je seveda drugače. Pri nas se o poslovnem planu ne sanja niti večjim podjetjem, kaj šele kakšni detektivski agenciji. Prav tako vrednost detektivskega dela še ni ustrezno vrednotena pri večjih naročnikih, ki

imajo zelo balkansko miselnost in menijo nekako takole: »Od primera mu plačajmo nekaj malega, saj si bo tako ali tako zaračunal desetkrat več kilometrov od resnično prevoženih.« Dokler pa bo prevladovala taka miselnost in bodo detektivi nanjo v resnici tudi pristajali, toliko časa detektivsko delo ne bo imelo ustrezne vrednosti in cene. Detektiv, ki velikemu naročniku, ki ni pripravljen plačati realne cene detektivskega dela, ni sposoben reči ne, in se zanaša, da bo do rentabilne cene prišel po ovinkih, bo kaj kmalu ugotovil, da ovinkov ni več in da mu je posel prevzel kolega, ki je za osnovno storitev ponudil trikrat višjo ceno.

Nekoliko drugačno cenovno politiko imajo judovski detektivi v Izraelu. **Michael Geron** iz agencije F & M Geron (1979) Ltd., Izrael, URL <http://www.Israel-PI.com>, zaračunava kolegom detektivom, za katere opravlja poizvedbe, le 62,50 USD, medtem ko vsem drugim strankam zaračunava med 75 in 150 USD. Ni pa edini, ki daje kolegom določen popust in jim tako omogoči, da tudi oni nekaj zaslužijo, ker so mu pač posredovali delo. Podoben običaj velja tudi v Angliji in ZDA.

Detektiv

glasilo DeZRS
Izdaja Detektivska zbornica
Republike Slovenije
Tržaška c. 2, 1000 Ljubljana
☎ 01/421 87 30, faks 01/421 87 35
E-mail: detektivska-zbornica@siol.net
URL <http://detektivska-zbornica-rs.pyar.com>

Uredniški odbor:
Predsednik Danilo Zorn
Člani: Niko Jurišič, Andrej Dvoršak, Franc Strle
Lektorica: Barbara Šega Čeh
Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo
Prispevkov ne honoriramo
Člani prejemajo glasilo brezplačno
Izhaja šestkrat letno
ISSN 1580-2116

Oblikovanje: Andrej Gombač
DTP: GAPRO d.o.o. Ljubljana, gapro@siol.net
Tisk: SET d.d., Ljubljana
Naklada 500 izvodov

Z licenco ali brez nje

Celo v Angliji razmišljajo o uvedbi licenc

Helena Dvoršak

Alabama je ena tistih zveznih držav Amerike, ki zahteva, da ima vsak detektiv tudi licenco. Pridobi jo tako, da odda prošnjo pristojnim oblastem, ki nato preverijo njegovo preteklost. Preverjanje traja običajno šest tednov. Če spoznajo, da je na podlagi svojega prejšnjega življenja (nekaznovanost, treznost ipd.) vreden zaupanja, mu dovolijo, da na krajevni policijski postaji opravi test. Sprašujejo ga o zakonodaji in predpisih, povezanih z nošenjem orožja ter zasebnostjo državljanov, postopkih itn. Nato mu vzamejo prstne odtise, ga tropozno fotografirajo in oboje spravijo v arhiv. Pri zavarovalnici mora dobiti plico o zavarovanju dejavnosti ali pa zagotovilo poroka, da bo kril stroške sodnih procesov in odškodnin, če do njih pride. Sledi še plačilo licenčnine, nakar dobi novopečeni detektiv izkaznico, ki velja eno leto. Po letu dni mora ponovno plačati licenčnino, sicer izgubi pravico do opravljanja dejavnosti. Licenčnina je sestavljena iz dveh delov: enega predstav-

lja plačilo državne in drugega mestne licenčnine.

Tudi v Izraelu je potrebna licenca in to že od leta 1972. Kandidat za detektiva mora biti izraelski državljan, star najmanj 23 let z najmanj srednjo stopnjo izobrazbe (12 let šolanja), imeti mora čisto preteklost.

Petletno vajeništvo

Nadalje mora imeti najmanj tri leta detektivskih izkušenj, ki si jih pridobi v vladnih ali zasebnih ustanovah v zadnjih šestih letih. Test, na katerem mora dokazati vsestransko poznavanje zakonodaje in detektivske poklicne etike, traja štiri ure. Če ga opravi, si pridobi pravico do licence, vendar mora prvih pet let potem opravljati detektivske naloge v okviru že uveljavljene detektivske družbe in ne sme imeti lastnih strank: šele po petih letih lahko pridobi licenco za odprtje lastne detektivske družbe in začne poslovati za lastne stranke. Kljub temu je v Izraelu okoli 4.000 licenciranih zasebnih detektivov.

Licence brez značk

Podobno je v sosednji Avstriji. Po končani srednji ali poklicni šoli lahko vsak pridobi licenco za opravljanje detektivske dejavnosti, ki pa jo lahko opravlja le v okviru že uveljavljene detektivske družbe kot asistent detektiv. To obdobje traja šest let in v teh šestih letih se mora izobraževati in opravljati različne teste, s katerimi si pridobi strokovna znanja in diplome s posameznih področij detektivske dejavnosti. Končni izpit za zasebnega detektiva zajema obsežno poznavanje avstrijske zakonodaje, zakonov in predpisov o orožju in samoobrambi. Prav tako mora kandidat dokazati svoje sposobnosti vodenja podjetja oziroma detektivske družbe z znanjem ekonomije, socialne in finančne zakonodaje. Dovoljenje za nošenje orožja dobi brez zapletov. Avstrijske detektivske izkaznice, ki so modre barve, izdajajo državni organi in so precej podobne našim vozniškim dovoljenjem. Značk nimajo.

Anglija – ostre polemike

Nasprotno pa v Angliji, domovini Sherlocka Holmesa, licence niso potrebne. Šele pred nekaj dnevi je bil v Parlament vložen zakon, ki bo, če bo sprejet, krepko spremenil tradicijo otoškega detektivstva. Za opravljanje dejavnosti namreč predpisuje licenco. Med angleškimi kolegi sedaj potekajo ostre polemike za in proti. Vsaka stran ima dobre argumente. Zdi se, da bo prevladalo mnenje manjšine, da je licenca za zasebnega detektiva, zlasti pa za njegove stranke koristna. Zagovorniki pravijo, da država potem jamči stankam kakovost in poštenost tistega, ki mu izda licenco in na ta način uvaža več reda v detektivske vrste. Podrobnosti o tem si lahko preberete (v angleščini) na naslovu URL: <http://www.official-documents.co.uk/document/cm42/4254/4254-00.htm>.

detektivski paberki detektivski paberki detektivski paber

Za vroče poletne dni

Bliža se poletje in z njim peklenska vročina. Detektivstvo je poklic, ki včasih zahteva veliko sedenja v avtu, in ker zakon prepoveduje imeti prižgan motor, če avto stoji na mestu več kot dve minuti, tudi klimatske naprave ne delujejo. Kako si tedaj pomagati? Ponujamo nekaj 'iz vroče Arizone in Floride' uvoženih receptov tamkajšnjih detektivov, ki so bili objavljeni na spletnih straneh in v reviji PI Magazine.

Vsak si lahko sam izdela priročno klimatsko napravo, ki bo delovala tudi tedaj, kadar avtomobilski motor ne bo deloval. V veliko hladilno torbo morate natresti led, 5 cm do spodnje strani stiropora. Pokrijete ga s 4 cm debelo plastjo stiropora, ki mora dobro tesniti, zato ga ob krajih prilepite na steno hladilne torbe s širokim lepilnim trakom. Na vsaki strani nato vanj izrežite odprtino. Na eno stran vanjo pritrdite majhen ventilator, ki ga poganja napetost 12 voltov in ga lahko priključite v vtičnico avtomobilskega vžigalnika ali neposredno na rezervni akumulator. Zadeva preizkušeno deluje in več ur znižuje temperaturo v kabini avtomobila na znosno raven.

H.D.